

Behoeftenonderzoek Jeugdwerk Hervormde Kerk (West) & Gereformeerde Kerk Lisse

Mei 2010

Taskforce 7

Dolf van der Beek, Hubrecht van der Beek, Miranda de Mooij, Rob Molenaar, Rogier van Rossen, Jeroen de Groot, Peter van der Beek, Bram Molenaar

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	8
2. Probleemstelling	9
2.1 Doelstelling	9
2.2 Vraagstelling.....	9
3. Methode van onderzoek	11
3.1 Verzamelen primaire gegevens	11
4. Methoden	11
4.1 Primair onderzoek	11
5. Resultaten enquête jongeren	13
5.1 Beschrijving van de populatie	13
5.2 Bekendheid met jeugdwerkactiviteiten	14
5.3 Kennis over jeugdwerkactiviteiten.....	14
5.4 Gedrag & houding t.a.v. jeugdwerkactiviteiten	16
5.5 Motivatie bezoek jeugdwerkactiviteiten	20
5.6 Oordeel over de leiding van activiteiten	22
5.7 LinQ en jeugdpastoraat.....	23
5.8 Aparte kerkdienst op zondag	24
5.9 Wat zou er verbeterd moeten worden aan jeugdwerkactiviteiten.....	24
5.10 ondersteuning bij geloofsvragen.....	25
5.11 Hoe willen jongeren op de hoogte gehouden worden van activiteiten	26
5.12 Interesses van jongeren	26
5.13 Interesse om zich in te zetten als vrijwilliger	27
5.14 Mening over muziek tijdens kerkdiensten	27
5.15 Omschrijving ideale kerkdienst	28
5.16 Bezoek aan andere kerken door jongeren	28
5.17 Motivatie om niet naar de kerk te gaan	29
6. Resultaten enquête ouders	30
6.1 Beschrijving van de populatie	30
6.2 Bekendheid met activiteiten	31
6.3 Houding t.o.v. en deelname aan jeugdwerkactiviteiten volgens ouders	33
6.4 Reactie(s) van kind(eren) in het algemeen op jeugdwerkactiviteiten.....	35
6.5 Motivatie voor deelname aan jeugdwerkactiviteiten	37
6.6 Aansluiting van activiteiten op interesses van kinderen	38
6.7 LinQ en jeugdpastoraat.....	38
6.8 Gewenste aanpassingen in jeugdwerkactiviteiten	39
6.9 Mening over de leiding van activiteiten.....	39
6.10 Wat kan de kerk doen om de jeugd te ondersteunen bij (geloofs)vragen?.....	40
6.11 Motivatie waarom kinderen (mee) naar de kerk gaan	41
6.12 Motivatie dat kinderen niet (mee) naar de kerk gaan	41
6.13 Mening over de preek op zondag	42
6.14 Over welke thema's/onderwerpen zou volgens ouders een preek moeten gaan? ..	42
6.15 Wat vinden ouders van de muziek tijdens de kerkdiensten?	43
6.16 Ideale kerkdienst volgens ouders	43
6.17 Interesse in geloofsopvoeding ondersteunende activiteiten.....	44
6.18 Behoeften van ouders zelf.....	46
6.19 Hoe ouders op de hoogte willen worden gehouden	46
6.20 Interesse om zich in te zetten als vrijwilliger	47
6.21 Hoe ouders te betrekken bij reguliere diensten	47

7. Eindconclusies	48
7.1 Conclusies enquête jongeren	48
7.2 Conclusies enquête ouders	53
8. Aanbevelingen	58
8.1 Overwegingen	58
8.2 Aanbevelingen	61
8.3 Vervolgaanpak	64
Bronvermelding	66
Boeken	66
Bijlage I Enquête jeugd	67
Bijlage II Enquête ouders	68
Bijlage III Huidige deelname activiteiten	69
Bijlage IV Geloofsleven ouders	72

Managementsamenvatting

Dit onderzoek van Taskforce 7 heeft tot doel de kerkenraden:

“Inzicht te bieden in de wensen en behoeften t.a.v. jeugdwerkactiviteiten die leven onder de jongeren van 0-25 jaar en jonge gezinnen binnen de PKN Lisse.”

Om deze doelstelling te behalen zijn jongeren en ouders van jonge gezinnen binnen de Hervormde Gemeente West en de Gereformeerde Kerk middels een internetenquête bevroegd. Werving voor deelname aan de enquête heeft plaatsgevonden via publicaties in de Drieklank en een flyer-campagne rond kerst 2009.

Aan deze enquête hebben vrijwel geen niet- of randkerkelijken deelgenomen; we hebben dus te maken met een merendeel aan respondenten dat actief bij de kerk en/of het kerkenwerk betrokken is. In dit licht moeten de resultaten en conclusies dan ook bezien worden.

Belangrijkste bevindingen m.b.t. jongeren:

Er hebben in totaal 48 jongeren deelgenomen aan het onderzoek, waarvan 31 mannen (65 %) en 17 vrouwen (35 %). Er waren 26 respondenten uit Hervormde Wijk West (54 %), 5 uit Wijk Oost (10 %) en 11 uit de Gereformeerde Kerk (23%).

Bekendheid van jongeren met jeugdwerkactiviteiten

Van alle jeugdwerkactiviteiten zijn de respondenten met evenveel activiteiten bekend als onbekend. Uit de enquête blijkt dat deelname aan een activiteit samenhangt met de bekendheid ervan. De minst bekende activiteiten zijn: Follow me, Jong verrast oud met Valentijn, Catechese verstandelijk gehandicapten, Mentorcatechese en C-dienst (deze activiteit is per 2010 gewijzigd qua leeftijdsgroep).

Oordeel van de jeugd over jeugdwerkactiviteiten

17 activiteiten van de in totaal 30 geënquêteerde jeugdactiviteiten krijgen een positief **totaal**oordeel. 15 activiteiten sluiten over het algemeen goed aan bij de leefwereld van de jongeren. Voor een drietal activiteiten is dat niet het geval en deze krijgen van de jongeren een negatieve beoordeling. Bijna één derde van de ondervraagde jongeren die een activiteit bezoekt, ervaart deze als positief en wenst geen verandering. Twee derde van de ondervraagden blijkt wel degelijk een aanpassing van de vorm en inhoud van activiteiten te wensen.

Motivatie om jeugdwerkactiviteiten wel/niet te bezoeken

Het grootste deel van de jongeren die aan de enquête deelnemen gaan met plezier naar de activiteiten omdat ze naar een leuke groep gaan, vanwege de gezelligheid en het bezig zijn met hun geloof.

Verder valt op dat contact met leeftijdsgenoten met name belangrijk is bij tieners en dat ondersteuning in het geloof vanaf 16 jaar als belangrijk wordt ervaren.

Ruim een kwart van de jongeren moet van zijn ouders naar een jeugdactiviteit. In de leeftijdsklassen 11 t/m 20 jaar spelen ouders een grote rol in het sturen van hun kinderen naar activiteiten en deze rol speelt het meest in de leeftijdscategorie 11 t/m 15 jaar.

De jongeren die aangegeven hebben niet naar de activiteiten te gaan, zijn voornamelijk niet gemotiveerd om te gaan of kunnen geen voor hen passende activiteit vinden.

Oordeel over de leiding van activiteiten

De leiding van activiteiten krijgen een goede beoordeling; men vindt de leiding betrokken en geïnteresseerd.

LinQ en jeugdpastoraat

Geconcludeerd kan worden dat LinQ een bekende activiteit is bij het merendeel van de jongeren, maar dat deelname eraan achterblijft en dan met name vanuit de Hervormde Gemeente. LinQ wordt nu aangemerkt als activiteit in het kader van jongeren*pastoraat*. Het kan zijn dat jongeren LinQ zien als activiteit die bestemd is voor jongeren die problemen hebben. De dubbele insteek van LinQ met LinQ Inloop en LinQ Connect werkt wellicht verwarrend wat een negatief effect kan hebben op potentiële deelname. LinQ heeft ons inziens een positioneringsprobleem en zal zich moeten beraden waar/hoe zij exact hun communicatie moet uitzetten om de juiste doelgroep voor Connect te interesseren. Tenslotte worden pastorale activiteiten door de jongeren als belangrijk ervaren.

Kerkdiensten op zondag

Een wekelijkse aparte kerkdienst voor jongeren is niet gewenst. Er is wel behoefte aan toegankelijke preken, indeling van de diensten en muziek. Ook wordt aangegeven dat jongeren tijdens de dienst meer behoefte hebben aan mogelijkheden tot gesprek over de preek of tijdens een kerkdienst. De overgrote meerderheid van de jongeren geeft aan dat de muziek wat moderner en swingender mag.

Bevindingen m.b.t. ouders

Er hebben in totaal 45 ouders deelgenomen aan het onderzoek, waarvan 18 mannen (40 %) en 27 vrouwen (60 %). Er waren 28 respondenten uit Hervormde Wijk West (62 %), 9 uit Wijk Oost (20 %) en 8 uit de Gereformeerde Kerk (18 %). De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 47 jaar.

Bekendheid van ouders met de jeugdwerkactiviteiten

Uit de resultaten blijkt dat de bekendheid met activiteiten, die er voor hun kinderen (in een bepaalde leeftijd) zijn, erg goed is. De kindernevendienst en de jeugddienst zijn de meest bekende activiteiten, evenals bij de jongeren zelf. Ouders blijken zelfs meer bekend te zijn met jeugdwerkactiviteiten dan de jeugd. Activiteiten van de Gereformeerde Kerk zijn niet goed bekend bij Hervormde ouders.

Oordeel over en deelname aan jeugdwerkactiviteiten

De totaaloordelen die ouders van hun kinderen horen, wijken over het algemeen niet heel erg af van datgene wat de jeugd zelf aangeeft. Uit de resultaten blijkt dat ouders even vaak horen dat kinderen positieve oordelen geven over de activiteiten als negatieve. Het valt op dat er voor activiteiten als 't Zoldertje en 't Laddertje overwegend negatieve totaaloordelen worden gehoord bij ouders over deze activiteiten. Aangezien de jeugd in hun enquête hetzelfde negatieve oordeel hebben gegeven over 't Laddertje, kunnen we redelijkerwijs aannemen dat 't Laddertje niet goed aansluit bij wat de jongeren willen.

Het blijkt verder dat de activiteiten die een fun/luchtig/niet traditioneel karakter of vorm hebben (zoals Sirkelslag, kampen, EO-jongeredag, Startweekactiviteiten) beter gewaardeerd worden dan echt Bijbel- en kerkgerelateerde activiteiten in een traditioneel jasje. Vorm is dus zeker voor jongeren even belangrijk als de inhoud.

In de leeftijdsklasse 11-15 jaar komen in absolute zin meer negatieve reacties op jeugdwerkactiviteiten voor dan positieve. Daarnaast blijkt dat het aanwezig zijn van

vrienden/vriendinnen (bekende leeftijdsgenoten) bij activiteiten van essentieel belang is voor jongeren in de leeftijdscategorie 16-21 jaar.

Gewenste aanpassingen in jeugdwerkactiviteiten

Uit de antwoorden op de vragen blijkt dat een aantal activiteiten als te kinderachtig of te ouderwets worden ervaren. Niet té grote leeftijdsverschillen binnen een activiteit tussen jongeren en juist meer leeftijdsgenootjes in één groep zijn evenals bij de jongeren zelf veelgenoemde verbeterpunten.

Een grote groep geeft verder aan dat het organiseren van laagdrempelige ontmoetingen gericht op pubers en afgestemd op de belevingswereld van pubers in hun stijl (muziek, moderne middelen, eten, drinken, onderwerpen, theater, tijden e.d.) bevorderend zou kunnen werken.

Oordeel over de leiding van activiteiten

Ruim de helft van de ouders die de vragen hebben ingevuld zijn tevreden over de leiding van de huidige jeugdwerkactiviteiten als het erom gaat of zij op de hoogte zijn van wat er bij jongeren speelt. Een aantal mensen geeft aan dat dit wel per persoon verschilt, dat het er ook om gaat dat de jeugd enthousiast gemaakt kan worden door de leiding en/ of dat zij iets op een leuke manier kunnen overbrengen.

Motivatie om jeugdwerkactiviteiten wel/niet te bezoeken

Naast het feit dat sommige ouders aangeven dat hun kinderen naar jeugdwerkactiviteiten gaan omdat zij de activiteit leuk vinden om een bepaalde reden, wordt door de meerderheid van de ouders aangegeven dat zij degenen zijn die de kinderen sturen om naar de activiteiten te gaan.

LinQ en jeugdpastoraat

Uit de enquête blijkt dat ouders meer dan jongeren zelf belangrijk vinden dat er nazorg wordt verleend nadat er hulp is geboden door LinQ. Ook de hulp zelf (in een veilige omgeving) wordt als belangrijk ervaren. Verder wordt door sommige ouders aangegeven dat LinQ meer de publiciteit op zou moeten zoeken met haar activiteiten. Ouders vinden net als jongeren pastorale activiteiten belangrijk. Wat opvalt is dat mannen andere aspecten van dit soort activiteiten belangrijk vinden dan vrouwen.

Mening over de kerkdienst op zondag

T.a.v. de kerkdienst op zondag is het grootste deel van de ouders tevreden over de preek. Tegelijkertijd kan er op aspecten als 'afwisseling' en 'actualiteit' nog wel verbetering plaatsvinden. Net als de jongeren hebben ouders behoefte aan toepassing van de verkondiging aan actuele thema's waarmee men in het dagelijkse leven vooruit kan en eveneens zoekt men in de preek verdieping van het eigen persoonlijke geloofsleven en de keuzes die daaruit voort komen. Verder wil men een stukje gemeenschapszin ervaren op zondag; men wil graag andere geloofsgenoten (ook jongeren!) ontmoeten en samen het geloof belijden. Qua muziek is men tevreden, maar het mag wel wat vlotter en moderner en er mag meer afwisseling zijn van instrumenten.

Motivatie waarom kinderen (mee) naar de kerk gaan of juist niet (meer) te gaan

In 96,4 % van de gevallen moeten de kinderen 'verplicht' mee naar de kerk; ouders zien dit als onderdeel van hun opvoeding in het geloof. In 62,5 % van de antwoorden blijkt dat kinderen niet (meer) naar de kerk gaan omdat er geen interesse (meer) bij hen daarvoor is.

Behoeften van ouders t.a.v. zichzelf en t.a.v. geloofsopvoeding

Als het gaat om geloofsondersteunende activiteiten hebben vrouwen daar meer behoefte aan dan mannen. Gezien het feit dat gespreksavonden en cursussen als dé vormen worden aangegeven die het meeste aanspreken als het gaat om geloofsopvoeding, kan geconcludeerd worden dat ook het daarbij gepaarde sociale aspect van *met elkaar* praten over geloofsopvoeding belangrijk wordt gevonden. Praten over 'Opvoeding: sturen of loslaten' is iets dat zowel mannen als vrouwen wel zouden willen.

Er lijkt met name bij vrouwen een interesse te zijn in datgene wat minder traditioneel ingestoken kerken (Pauluskerk, Meerkerk en Evangelie gemeente) te bieden hebben. Dit geeft aan dat zij iets missen in hun huidige gemeente. Dit is een groot punt van aandacht aangezien de vrouwen die dit aangeven het merendeel van de respondenten van deze enquête (60 %) vormen, zij overwegend afkomstig uit de Hervormde Gemeente West zijn en dat zij ook nog eens zeer betrokken leden zijn (zij geven bijna allemaal aan vrijwilliger te zijn in de kerk).

Nasast enkele concrete aanbevelingen voor jeugdwerkactiviteiten zijn er n.a.v. de resultanten en conclusies toetsingscriteria omschreven waaraan het beleid en specifieke jeugdwerkactiviteiten zouden moeten voldoen om succesvol te zijn. Deze criteria zijn o.a.:

- Jongeren actief betrekken bij het bedenken en uitvoeren van beleid/activiteiten
- Partnerschap tussen PKN gemeenten
- Alle belangrijke partijen zijn betrokken
- Laagdrempeligheid
- Aansluiting bij de wensen van jongeren/ specifieke doelgroep
- Voldoende jongeren van dezelfde leeftijd aanwezig
- Evenredige belasting van vrijwilligers
- Het is vernieuwend

Dit rapport leidt **niet** tot een vastomlijnd jeugdbeleid, omdat het de visie van Taskforce7 is dat verandering van binnenuit moet plaatsvinden om succesvol te zijn. De gemeenten zullen meer 'outside in' (geleid door behoeften van gemeenteleden) in plaats van 'inside out' (beleid formuleren zonder dat daarbij de behoeften van gemeenteleden leidend zijn) hun (jeugdwerk)beleid moeten vormgeven. Voor de vervolgfase adviseert Taskforce 7 o.a. het (tijdelijk) inhuren van een professionele en ervaren jeugdwerker als program manager met een duidelijk geformuleerde opdracht voor een specifieke periode, eventueel in dienst van alledrie de gemeenten.

1. Inleiding

Taskforce 7 heeft onderzoek gedaan naar het jeugdwerk binnen de Hervormde Kerk (West) en de Gereformeerde Kerk (hierna te noemen: de kerken).

Taskforce 7 is een werkgroep speciaal in het leven geroepen ter ondersteuning van de kerkenraden. In aanloop naar de komende beleidsperiode willen de kerkenraden achterhalen wat de wensen zijn van jonge gezinnen en jeugd binnen de kerken t.a.v. het jeugdwerk. Het resultaat van deze opdracht is om o.b.v. de onderzoeksresultaten een beter afgestemd beleidsplan op te stellen en daardoor gericht activiteiten aan te kunnen bieden.

Het jeugdwerk binnen de PKN Lisse is momenteel vormgegeven door organen en activiteiten zoals de Jeugdraad, Jeugddiensten, Kinderinstuif, Nevendiensten en het onlangs opgerichte SJP LinQ. Hoewel dit stuk voor stuk goede initiatieven zijn, leiden ze niet, naast aanwas uit reeds actieve gezinnen, tot nieuwe aanwas van jeugd die niet actief kerklid is en in sommige gevallen zijn de activiteiten ook niet zo succesvol als verwacht. Er bestaan enkele belangrijke knelpunten:

- Geen inzicht in de behoeften en wensen van jongeren en jonge gezinnen qua jeugdwerkactiviteiten binnen de PKN Lisse.
- Ouders van jonge gezinnen blijken moeilijk actief te betrekken bij het jeugdwerk
- Jongeren zelf zijn lastig te motiveren voor activiteiten of een actieve rol in het jeugdwerk
- Ontbreken van een vaste rol van de jeugd in reguliere kerkdiensten

Taskforce 7 heeft n.a.v. bovengenoemde knelpunten een behoefteonderzoek onder jongeren en ouders van jonge gezinnen uitgevoerd.

Dit document is opgebouwd uit drie delen. In het eerste deel zal nogmaals kort de probleemstelling worden besproken met de daarbij behorende onderzoeksvragen. Dit wordt gevolgd door resultaten van de enquêtes. Aansluitend worden de conclusies uitvoering beschreven gevolgd door de aanbevelingen.

2. Probleemstelling

2.1 Doelstelling

Het onderzoek van Taskforce 7 zal aan de kerkenraad **inzicht bieden in de wensen en behoeften t.a.v. jeugdwerkactiviteiten die leven onder de jongeren van 0-25 jaar en jonge gezinnen binnen de PKN Lisse.**

Om deze doelstelling te behalen zijn de jongeren en ouders van jonge gezinnen binnen de kerken middels een enquête bevraagd of zij behoefte hebben aan informatie/ activiteiten m.b.t. het geloof en zo ja, welke dan? Daarnaast of zij überhaupt actief willen deelnemen aan jeugdwerkactiviteiten. Ook is gevraagd naar hun mening t.o.v. en deelname aan bestaande activiteiten. Het onderzoek is met name verklarend van aard.

Op basis van het behoefteonderzoek geeft Taskforce 7 een advies over de strategie die de kerkenraden kunnen volgen om binnen de kerken op maat gemaakte jeugdwerkactiviteiten aan te kunnen bieden. Dit adviesrapport en de daaruit volgende strategie kan input vormen voor het komend beleidsplan van de kerkenraden.

2.2 Vraagstelling

Een afnemende belangstelling/ kerkgang van de jeugd en jonge gezinnen en toenemende concurrentie van bijv. de Meerkerk zijn voorbeelden van symptomen. Echter, de relevante oorzaken kun je alleen achterhalen door onderzoek te doen naar:

1. of bepaalde elementen zoals locatie, type preek/ kerkdienst, bejegening, tijd, promotie jeugdwerk en/of aangeboden activiteiten niet goed aansluiten bij de behoeften;
2. of er meer omvattende, en eventueel structurele, problemen zijn zoals interne (communicatie) problematiek binnen de kerk en/of het jeugdwerk (of tussen ambtsdragers ervan, tussen ambtsdragers en deelnemers of deelnemers onderling) en/of organisatorische problemen.¹

Om het onderzoek goed vorm te geven, zijn een aantal vraagstellingen geformuleerd, gevolgd door een aantal subonderzoeksvragen:

Vraagstellingen m.b.t. primair onderzoek:

1. *Wat vinden de jeugd en jonge gezinnen van de huidige jeugdwerkactiviteiten binnen de PKN Lisse?*

Aan de hand van deze vraagstelling kunnen de volgende subonderzoeksvragen geformuleerd worden:

- Wat vinden de jeugd en jonge gezinnen van de huidige jeugdwerkactiviteiten binnen de PKN Lisse?
- Wat is de behoefte m.b.t. jeugdouderlingen, LinQ en jeugdpastoraat?

¹ Het is aan te bevelen dit soort informatie te achterhalen, omdat het inzicht geeft in de redenen waarom men zich wel/niet actief wil inzetten voor/deelnemen aan jeugdwerkactiviteiten. Ter bespreking in de Kerkenraad; expliciete toestemming gewenst.

2. *Welke behoefte² t.a.v. jeugdwerkactiviteiten bestaat er onder de jeugd en jonge gezinnen binnen de PKN Lisse waarin momenteel niet wordt voorzien?*

Aan de hand van deze vraagstelling kunnen de volgende subonderzoeksvragen geformuleerd worden:

- Welke activiteiten vinden jongeren en jonge gezinnen interessant maar ontbreken nu?
- Welke werkvormen vinden jongeren en jonge gezinnen interessant maar ontbreken nu?

3. *Hoe kan de PKN Lisse in deze behoefte t.a.v. van jeugdwerkactiviteiten voorzien?*

Aan de hand van deze vraagstelling kunnen de volgende subonderzoeksvragen geformuleerd worden:

- Hoe komt de kerk beter in contact met de jongeren en jonge gezinnen, zowel de actieve kerkleden als de niet-actieven?
- Hoe blijft de kerk in contact met de jongeren en jonge gezinnen, zowel de actieve kerkleden als de niet-actieven?
- Wat zijn de toekomstverwachtingen van het jeugdwerk onder de jongeren van de PKN Lisse?

4. *Hoe kunnen de jeugd en jonge gezinnen zelf actiever betrokken worden bij de kerkdiensten en overige activiteiten?*

Aan de hand van deze vraagstelling kunnen de volgende subonderzoeksvragen geformuleerd worden:

- Hoe kan jeugd betrokken worden in reguliere diensten? Wat zijn alternatieven?
- Is er interesse bij jeugd en ouders van jonge gezinnen om zich in te zetten als vrijwilliger?

Vraagstellingen m.b.t. secundair onderzoek:

5. *Wat zijn de ontwikkelingen qua jeugdwerk (PKN) op nationaal niveau, waarbij de kerk zou kunnen aansluiten?*

Aan de hand van deze vraagstelling kunnen de volgende subonderzoeksvragen geformuleerd worden:

- Welke trends zijn er op het gebied van jeugdwerk binnen de PKN Nederland?
- Wat zijn bestaande succesvolle activiteiten en werkvormen op het gebied van jeugdwerk binnen de PKN Nederland?

² Bijv. Extra/ betere informatie over het jeugdwerk, andersoortige jeugdwerkactiviteiten

3. Methode van onderzoek

Voor de verzameling van de primaire gegevens is er een enquête onder een jeugd en ouders van jonge gezinnen binnen de kerken gehouden o.b.v. een door het Kerkelijk Bureau aangeleverd adressenbestand.

3.1 Verzamelen primaire gegevens

Er zijn nog weinig gegevens beschikbaar die inzicht geven in de beleving van kerkleden m.b.t. het jeugdwerk binnen de kerken, aangezien het een relatief nieuw onderwerp is. Het enkel verzamelen van secundaire gegevens volstaat dan ook niet, omdat wij juist willen weten hoe onze *eigen* jeugd tegenover het jeugdwerk staat. Vandaar dat er ook primaire gegevens (zogenaaemde gegevens uit de eerste hand) verzameld worden, gericht op het beantwoorden van de probleemstelling.

Om beschikking te krijgen over primaire gegevens is gekozen voor een (web)enquête. Door middel van dit kwantitatieve veldonderzoek worden gegevens verkregen waarmee enerzijds de status van en de opnie over het huidige jeugdwerk in beeld wordt gebracht en anderzijds de behoefte aan (bepaalde) jeugdwerkactiviteiten binnen de kerk in beeld wordt gebracht. De enquête wordt opgesteld naar aanleiding van de resultaten van het secundaire en het kwalitatief onderzoek.

4. Methoden

4.1 Primair onderzoek

4.1.1 Inleiding

In dit rapport worden de resultaten van de enquêtes onder jongeren en ouders van jonge gezinnen besproken die betrekking hebben op de onderzoeksvragen die aan het begin van het onderzoek geformuleerd zijn. Voor overige informatie n.a.v. de enquête verwijzen wij u naar de bijlagen (Bijlage I en II); er zijn namelijk ook vele andere vragen gesteld dan die direct betrekking hadden op de onderzoeksvragen. In deze bijlage kunt u voor alle gestelde vragen in de enquête per vraag zien wat de antwoorden waren van de respondenten. De beschrijving van de resultaten is opgesplitst in twee delen (jongeren en ouders jonge gezinnen), beginnend met de jongeren.

4.1.2 Beschrijving en verantwoording onderzoeksinstrument

Bij het onderzoek onder de jongeren van de kerken is gekozen voor een enquête (Bijlage I & II). Er is gekozen voor een enquête aangezien dit een manier van onderzoeken is waarbij in een kort tijdsbestek het meeste resultaat behaald kan worden. De enquête is beschrijvend, waarbij de huidige status van het jeugdwerk in kaart wordt gebracht. Daarnaast wordt er ook naar probleemverklaring gezocht door bepaalde gegevens aan elkaar te koppelen en verbanden te leggen.

De vragen van de enquête zijn tot stand gekomen door de gesprekken die gevoerd zijn met experts op het gebied van jeugdwerk (JOP-coach) en jeugdwerkers van de kerken. Bij het maken van de enquête is rekening gehouden met het feit dat de geënquêteerden enige kennis van zaken hadden. Voordat de enquête verstuurd werd, heeft er een pre-testing plaatsgevonden bij zowel jongeren als ouders van jonge gezinnen. Dit is gedaan om alle kansen van non-respons uit te sluiten doordat respondenten de enquête niet zouden begrijpen.

De enquête is gestructureerd, waarbij er zowel open als gesloten vragen voorkomen. Daarnaast zijn er een aantal vragen die half open zijn. Bij deze vragen kan naast de gesloten opties ook gekozen worden voor het geven van een eigen antwoord (anders, namelijk). Bij de enquête is ook gekozen voor open antwoordmogelijkheden, aangezien inzicht in de markt van jeugdwerk vrij ondoorzichtig is binnen de kerken en er wellicht ontwikkelingen zijn die nog niet veel worden ingezet. Door open antwoordmogelijkheden hebben de respondenten de vrijheid hun eigen antwoord te geven. Dit kan tot kennisneming van nieuwe ontwikkelingen leiden. Er zijn een aantal manieren te noemen waarop een enquête gebruikt kan worden. Uiteindelijk is ervoor gekozen om een internet enquête op te stellen. Het grootste voordeel van een internet enquête ten opzichte van de andere opties was de eenvoud van het verwerken van de respons, omdat de respons in elektronische vorm binnenkomt. Bovendien heeft een internet enquête een moderne uitstraling die past bij de dynamische identiteit die het jeugdwerk wil uitstralen. De enquête op het web had het voordeel boven een e-mail enquête, doordat er zeer goed gecontroleerd kon worden hoe de antwoorden eruit zouden zien, wat verdere verwerking vereenvoudigde.

4.1.3 Beschrijving en verantwoording analysemethode

Voor de verwerking en analyse van de gegevens is er gekozen voor het programma SPSS 18. Voor dit programma is gekozen aangezien het een breed scala aan mogelijkheden biedt. Mogelijkheden binnen het programma SPSS zijn onder andere het uitsluiten van bepaalde gegevens en het maken van cross-tabellen. Niet alle vragen waren voor alle respondenten van toepassing. De niet-beantwoorde vragen moeten voor een representatief beeld niet worden meegenomen in de analyse. SPSS biedt de mogelijkheid deze respondenten buiten beschouwing te laten. Het maken van crosstabellen heeft als voordeel dat bepaalde gegevens aan elkaar gekoppeld kunnen worden en verbanden kunnen worden weergegeven. Hierdoor is het mogelijk betere conclusies te trekken.

5. Resultaten enquête jongeren

5.1 Beschrijving van de populatie

Voor een onderzoek heb je een verzameling onderzoekseenheden nodig waarvoor de onderzoeksresultaten gelden, de zogenaamde populatie³.

De populatie voor dit onderzoek zijn alle jongeren en ouders van jonge gezinnen binnen de kerken (dus ook randkerkelijken). Dit is immers de doelgroep voor het jeugdwerk binnen de kerken. De omvang van populatie is afgeleid uit de ledenbestanden van de kerkelijk bureaus van de kerken. De Hervormde Gemeente West heeft een ledenbestand gestuurd met 260 personen, die middels de kerstkaart zijn aangeschreven. Het aantal jongeren/ouders/randkerkelijken dat is "aangesproken" vanuit de Gereformeerde Kerk voor deze enquête ligt op 100 personen. Welk deel daarvan uit jongeren bestaat is onduidelijk. Dit onderzoek heeft slechts een deel van de populatie bereikt; het betreft dan ook een zogenaamde steekproef. Gezien de omvang van de steekproef mogen we ervan uitgaan dat de conclusies van het onderzoek voor de gehele populatie gelden.

Er hebben in totaal 48 jongeren deelgenomen aan het onderzoek, waarvan 31 mannen (65 %) en 17 vrouwen (35 %). Er waren 26 respondenten uit Hervormde Wijk West (54 %), 5 uit Wijk Oost (10 %) en 11 uit de Gereformeerde Kerk (23 %). De overige 6 respondenten (13 %) vormen een vergaarbak van respondenten die geen antwoord op de vraag hebben gegeven of aangaven geen lid te zijn van een specifieke gemeente; 1 van hen gaf daarbij aan wel bij de Grote Kerk te kerken.

Ten behoeve van het onderzoek hebben wij de respondenten achteraf verdeeld in leeftijdsklassen. We hebben dit gedaan voor de 41 respondenten die de volledige vragenlijst hebben afgemaakt (voor deze groep zijn namelijk de kwantitatieve analyses uitgevoerd).

De respondenten zijn daardoor als volgt verdeeld:

Tabel 1

leeftijdsklassen	5-10 jaar	1	2%
	11-15 jaar	7	17%
	16-20 jaar	10	24%
	21-25 jaar	8	20%
	26-30 jaar	9	22%
	31-35 jaar	4	10%
	36 en ouder	2	5%
Total		41	100%

De leeftijden van de respondenten liggen tussen de 10 en 41 jaar (er zijn dus 2 uitschieters boven de 35 jaar; zij horen officieel niet meer onder de noemer 'jeugd').

³ *Onderzoek de basis*, Van Buuren en Hummel, 1997, blz. 43

5.2 Bekendheid met jeugdwerkactiviteiten

Bij de bespreking van de resultaten wordt een onderverdeling aangehouden in de volgende aspecten: kennis (weet men van de activiteit af), houding (wat vindt men van de activiteit) en gedrag (gaat men zelf naar een bepaalde activiteit toe). Door deze opsplitsing te maken, kunnen we nauwkeuriger aangeven binnen welk van deze aspecten wellicht een probleem speelt. Jongeren kunnen immers niet tevreden of ontevreden over activiteiten zijn als zij überhaupt niet van het bestaan ervan af weten. Daarnaast zal hun houding t.o.v. een activiteit hun deelname eraan (gedrag) beïnvloeden.

5.3 Kennis over jeugdwerkactiviteiten

Bekende versus niet-bekende activiteiten:

Als (willekeurig) criterium voor een bekende of niet-bekende activiteit is gesteld, dat als een activiteit bij *meer dan de helft* van de respondenten bekend is wij deze als bekend beschouwen. 41 respondenten hebben deze vraag beantwoord. Aandachtspunt is dat er aan deze enquête vrijwel geen niet- of randkerkelijken hebben deelgenomen; we hebben dus sowieso al te maken met een merendeel aan respondenten die actief bij de kerk en/of het kerkenwerk betrokken zijn en daardoor meer dan gemiddeld op de hoogte zijn van activiteiten.

Daarnaast hebben alle leeftijdsklassen hun bekendheid met de activiteiten aangegeven. In essentie is het het belangrijkste als de doelgroep/leeftijdsgroep waarop de activiteit gericht is, bekend is met de activiteit (of zichzelf of ook hun ouders die jongere kinderen op activiteiten moeten attenderen; hierop zal het onderzoek onder de ouders ingaan).

De onderstaande tabel geeft de bekendheid met jeugdwerkactiviteiten weer:

Tabel 2

Jeugdwerkactiviteit	Bekend	Niet bekend	4 Leefstijdsklasse vs. Bekendheid met activiteit		Activiteit NIET zichtbaar bij substantieel deel doelgroep	5 Reëel aantal deelnemers bekend ja = x, opgegeven = -
			WEL	NIET		
Jeugddienst (grens = 30 jaar)	x		31	4		
Zoldertje (12-17 jaar)	x		7	1		
Kindernevendienst (grens = 12 jaar)	x		3	0		x
18-plus groep (18-21 jaar)	x		9	2		x
22-plus groep (22-30 jaar)	x		9	4		
Zondagmiddag Belijdenisgroep (18-23 jaar)		x	5	7	ja	x
t Laddertje (10-13 jaar)		x	5	1		x
PKN Kinderinstuif (4-12 jaar)		x	1	2		x
Kraamvisites						
Crèche (0-4 jaar)						x
25-plus groep (25-45 jaar)	x		9	7	ja	x
Startweek activiteiten (bijv. dropping, vossenjacht etc.)	x					x
Basiscatechese	x					
Mentorcatechese: brugklas t/m 18 jaar		x	1	10	ja	
Ontmoetings/ belijdeniscatechese		x				
Gemeentegroeigroep		x				
Tienerkamp	x					
C-dienst		x				-
Follow Me		x				
Gespreksgroep 25+		x	4	12	ja	
XNOIZZ festival (= Flevo Festival)		x				x
Jong verrast oud met Valentijn (6-10 jaar)		x	0	1	?	-
X-Mas Proof		x				-
Sirkelslag	x					-
Jongerenpastoraat SJP LinQ	x					x
Kinderweekendkamp	x					
TOV (12-16 jaar)	x		7	1		x
Kerk en schooldiensten	x					x
Catechese verstandelijk gehandicapten		x				
E O jongerendag	x					
Flevo Festival		x				x

⁴ Geeft aan in hoeverre de doelgroep die men wil bereiken met de activiteit ook daadwerkelijk bekend is met de activiteit.

⁵ Inschatting aantal deelnemers volgens activiteitenleiding/ jeugdouders/lingen. Zie bijlage 3 voor meer informatie.

Youth For Christ activiteiten		x				
-------------------------------	--	---	--	--	--	--

Bij de volgende activiteiten wordt vanuit de gemeenten zelf geen duidelijke leeftijdsgrens aangehouden: Jeugddienst, Kindernevendienst en Gespreksgroep 25+. Hierdoor hebben we in de analyse zelf een aanname gedaan over de leeftijdsgrenzen.

Meest bekende activiteiten zijn: kindernevendienst (38 van de 41 respondenten zijn hiermee bekend), jeugddienst (37 van de 41) en de EO jongerendag (36 van de 41).

Deze 3 activiteiten worden in bekendheid gevolgd door: TOV (29 van de 41), Startweek activiteiten (29 van de 41), Kerk en schooldiensten (28 van de 41), 't Zoldertje (28 van de 41), Jongeren Pastoraat SJP LinQ (27 van de 41), Sirkelslag (25 van de 41) en het Tienerkamp (25 van de 41).

Minst bekende activiteiten zijn: Follow me (3 van de 41), Jong verrast oud met Valentijn (3 van de 41), Catechese verstandelijk gehandicapten (6 van de 41), Mentorcatechese (7 van de 41) en C-dienst (10 van de 41; deze activiteit is per 2010 ook gestopt).

De volgende activiteiten zijn niet zichtbaar onder een substantieel deel van de doelgroep, hoewel we hierbij alleen kijken naar de relatief hoge aantallen onbekenden: Zondagmiddag Belijdenisgroep, 25-plus groep, Mentorcatechese en Gespreksgroep 25+.

5.4 Gedrag & houding t.a.v. jeugdwerkactiviteiten

Aan respondenten is gevraagd aan te geven aan welke activiteiten zij zelf actief deelnemen. De vraag wat men van de activiteiten vindt, is beantwoord door diegenen die er ook daadwerkelijk aan deelnemen. Dit heeft het volgende beeld, op een antwoordschaal van 'helemaal niet leuk' tot 'erg leuk', gegeven:

Tabel 3

Jeugdwerkactiviteit	Aantal Deelnemers	Gemiddeld oordeel	Positief/negatief
Jeugddienst	25	17 respondenten geven aan het een beetje leuk of erg leuk te vinden	😊
Zoldertje (12-17 jaar)	7	6 respondenten geven aan het neutraal tot een beetje leuk te vinden	😐
Kindernevendienst	5	3 respondenten vinden het een beetje leuk en 1 erg leuk	😊
18-plus groep (18-21 jaar)	7	Het oordeel gaat bijna evenredig van neutraal tot erg leuk	😊

22-plus groep (22-30 jaar)	9	4 respondenten vinden het een beetje leuk en 5 erg leuk	😊
Zondagmiddag Belijdenisgroep (18-23 jaar)	3	Neutraal tot een beetje leuk	😐
t Laddertje (10-13 jaar)	3	Respons loopt erg uiteen van helemaal niet leuk en neutraal tot erg leuk	😐
PKN Kinderinstuif (4-12 jaar)	2	Neutraal en er leuk	😐
25-plus groep (25-45 jaar)	2	Beide respondenten vinden het erg leuk	😊
Startweek activiteiten (bijv. dropping, vossenjacht etc.)	13	8 respondenten geven aan het een beetje leuk tot erg leuk te vinden en 4 zijn neutraal	😊
Basiscatechese	3	Neutraal - een beetje interessant	😐
Mentorcatechese: brugklas t/m 18 jaar	1	Een beetje leuk	😐
Ontmoetings/ belijdeniscatechese	1	Een beetje leuk	😐
Gemeentegroeigroep	2	Neutraal en erg leuk	😐
Tienerkamp	6	Een beetje leuk (2) tot erg leuk (4 respondenten)	😊
C-dienst	2	Een beetje leuk tot erg leuk	😊
Follow Me	0	-	-
Gespreksgroep 25+	1	neutraal	😐
XNOIZZ festival (= Flevo Festival)	3	Een beetje leuk tot erg leuk	😊
Jong verrast oud met Valentijn (6-10 jaar)	0	-	-
X-Mas Proof	5	1 respondenten vindt neutraal, 2 een beetje leuk, 2 erg leuk	😊
Sirkelslag	12	Een beetje leuk (5) tot erg leuk (7 respondenten)	😊

Jongerenpastoraat SJP LinQ	8	Niet zo leuk (1), neutraal (2), erg leuk (5 respondenten)	☺
Kinderweekendkamp	5	Neutraal tot erg leuk	☺
T O V (12-16 jaar)	6	Neutraal tot erg leuk	☺
Kerk en schooldiensten	17	Neutraal tot erg leuk	☺
Cathechese verstandelijk gehandicapten	0	-	-
E O jongerendag	9	7 respondenten geven aan het een beetje leuk tot erg leuk te vinden	☺
Flevo Festival	3	Een beetje leuk tot erg leuk	☺
Youth For Christ activiteiten	0	-	-

☺ = positief oordeel; ☹ = lastig een oordeel te geven/neutraal; ☹ = negatief oordeel

Aan de jeugddiensten, de startweekactiviteiten, Sirkelslag en Kerk en schooldiensten nemen de meeste van de 41 respondenten deel waarvan de jeugddiensten de meeste deelnemers (25) kent. We kunnen aannemen dat het bezoek aan de jeugddiensten dus altijd vrij hoog was, ondanks het feit dat er al een tijd geen jeugddiensten meer worden gehouden.

Als we kijken naar de eerder besproken bekendheid met activiteiten, wordt bevestigd dat de bekendheid met een activiteit samenhangt met de deelname eraan; al is dit een beetje een open deur.

17 activiteiten van de in totaal 30 geënquêteerde jeugdactiviteiten krijgen een positief oordeel. Voor de overige activiteiten is dit oordeel neutraal of is er door het te kleine aantal respondenten of te gespreide antwoorden moeilijk een oordeel vast te stellen. Positief is dat geen van de activiteiten een uitgesproken negatief oordeel krijgt van de respondenten die eraan deelnemen.

Een tweede element van houding t.o.v. de activiteiten die we hebben getoetst is of men vindt dat de thema's/onderwerpen die behandeld worden bij de activiteiten aansluiten bij hun leefwereld, vragen en interesses. Uiteraard beseffen wij dat de mate van aansluiting afhangt van het onderwerp dat besproken wordt, degene die de activiteit leidt etc. (dit is ook de reden geweest om een antwoordcategorie 'soms' op te nemen). Verder is het door het kleine aantal respondenten per activiteit soms moeilijk om een hard oordeel te geven over een activiteit. Desondanks kan toch een bepaalde tendens in antwoorden naar voren komen op basis waarvan in ieder geval aandacht besteed zou kunnen worden aan de onderwerpen die bij een activiteit behandeld worden.

De respons geeft het volgende beeld:

Tabel 4

Jeugdwerkactiviteit	Globale aansluiting bij leefwereld	Positief/negatief
Jeugddienst	22 respondenten geven aan ja (10) en soms (12)	
Zoldertje (12-17 jaar)	2 geven aan nee, 5 soms	 /
Kindernevendienst	1 ja, 1 nee, 3 soms	 /
18-plus groep (18-21 jaar)	5 ja, 2 nee	
22-plus groep (22-30 jaar)	5 ja, 1 nee, 3 soms	
Zondagmiddag Belijdenisgroep (18-23 jaar)	1 ja, 1 nee, 1 soms	
t Laddertje (10-13 jaar)	2 nee, 1 soms	
PKN Kinderinstuif (4-12 jaar)	1 ja, 1 nee	
25-plus groep (25-45 jaar)	2 ja	
Startweek activiteiten (bijv. dropping, vossenjacht etc.)	5 ja, 6 soms	
Basiscatechese	1 ja, 2 nee	
Mentorcatechese: brugklas t/m 18 jaar	1 nee	
Ontmoetings/ belijdeniscatechese	1 soms	
Gemeentegroeigroep	1 ja, 1 nee	
Tienerkamp	2 ja, 3 soms	
C-dienst	1 ja, 1 soms	
Follow Me	-	-
Gespreksgroep 25+	1 nee	
XNOIZZ festival (= Flevo Festival)	3 soms	
Jong verrast oud met Valentijn (6-10 jaar)	-	-
X-Mas Proof	5 ja	

		😊
Sirkelslag	5 ja, 4 soms, 3 nee	😊
Jongerenpastoraat SJP LinQ	5 ja, 2 nee, 1 soms	😊
Kinderweekendkamp	2 nee, 2 soms	😞
T O V (12-16 jaar)	4 ja	😊
Kerk en schooldiensten	4 ja, 9 soms	😊
Cathechese verstandelijk gehandicapten	-	-
E O jongerendag	6 ja	😊
Flevo Festival	1 ja, 2 soms	😊
Youth For Christ activiteiten	-	-

😊 = positief oordeel; 😐 = lastig een oordeel te geven/neutraal; 😞 = negatief oordeel

Opvallend is dat X-Mas proof als enige activiteit unaniem als positief beoordeeld is door deelnemers. 15 activiteiten sluiten over het algemeen goed aan bij de leefwereld van de jongeren. 3 activiteiten krijgen een negatieve beoordeling ('t Laddertje, Kinderweekendkamp en Basiscatechese) en 2 hangen tegen een negatieve beoordeling aan. Voor de overige activiteiten is het moeilijk een goed oordeel te geven.

In de toelichting die gevraagd is op de vraag of men vindt dat activiteiten aansluiten bij hun belevingswereld, zijn de volgende aandachtspunten aangestipt door respondenten:

- Houdt activiteiten/thema's luchtig en ontspannen, maar behoudt ook enige diepgang zodat het voor iedereen interessant blijft
- Let erop dat de boodschap van het evangelie bij activiteiten niet op de achtergrond raakt
- Het contact met leeftijdsgenoten wordt erg belangrijk gevonden (dit punt komt in de hele enquête vaak terug in de respons!)
- Schaf geen succesvolle/leuke activiteiten af (bijv. dropping); dit stimuleert niet om aan andere/nieuwe activiteiten deel te nemen

5.5 Motivatie bezoek jeugdwerkactiviteiten

Motivatie om jeugdwerkactiviteiten te bezoeken

32 (66.7%) jongeren van 48 respondenten gaan naar activiteiten van de kerk. 16 jongeren niet.

Van de 32 jongeren die naar een activiteit van de kerk gaan hebben 27 jongeren aangegeven waarom ze wel eens naar een activiteit gaan.

- 12 jongeren gaan naar de activiteiten om bezig te zijn met het geloof
- 8 jongeren gaan naar de activiteiten om de gezelligheid en anderen te ontmoeten
- 3 jongeren hebben aangegeven dat ze moeten.

4 jongeren gaven een andere reden.

Het bezig zijn met het geloof, de gezelligheid en het ontmoeten van anderen worden vaak in één zin genoemd. Dit zijn toch wel de belangrijkste redenen om de activiteiten te bezoeken.

Motivatie om jeugdwerkactiviteiten niet (meer) te bezoeken

15 jongeren die aangegeven hebben niet naar een activiteit van de kerk te gaan, hebben hiervoor de volgende redenen voor gegeven:

- Geen tijd voor vrij willen maken
 - Activiteiten niet leuk of spreken niet aan
 - Er is weinig in mijn leeftijdscategorie of ik ken er niemand/voel er geen aansluiting bij
- Andere redenen die minder genoemd zijn, maar niet onbelangrijk:
- Niet zo goed bekend wat er is
 - Niet bij de kerk aangesloten

Tevens is gevraagd naar de specifieke redenen waarom iemand niet (meer) naar een bepaalde activiteit(en) toe gaat.

12 van de totaal 41 ondervraagde jongeren hebben de volgende antwoorden gegeven: (1 persoon 2 antwoorden)

- 7,7% belijdt geloof liever op individuele basis (1 persoon)
- 15,4% is na een verhuizing van of juist naar Lisse een stuk minder actief (2 personen)
- 7,7% heeft door andere bezigheden geen tijd meer (1 persoon)
- 7,7% gelooft niet in het principe van een activiteit (LINO) en gaat daarom niet meer (1 persoon)
- 7,7% gaat niet meer door gebeurtenissen die zijn voorgevallen (1 persoon)
- 30,8% vindt niet in de activiteit wat men zou willen/zou verwachten (4 personen)
- 23,1% kan geen juiste of helemaal geen activiteit vinden, terwijl de wil er wel is (3 personen)

Opvallend is dat bij maar liefst meer dan de helft van de ondervraagden (53,9%) de wil om een activiteit te bezoeken er wel degelijk is, maar de activiteit hier niet biedt wat wordt verwacht of simpelweg niet bestaat. Er wordt hierbij niet duidelijk aangegeven om welke activiteit het nu gaat.

Duidelijk is wel bij een groot deel van deze 12 ondervraagde jongeren (70,6%) dat er een wens is naar verandering binnen of toevoeging van activiteiten. Echter, een klein percentage weet hier vorm aan te geven middels het geven van voorbeelden of het aandragen van nieuwe ideeën. Enkele voorbeelden van behoeften waarin nu niet voorzien wordt zijn:

- Gospelconcert
- Praiseavond
- Online activiteit in de vorm van een discussieforum waar stellingen en reacties geplaatst kunnen worden.

Redenen om een jeugdwerkactiviteit te bezoeken

Op de vraag waarom bezoek je een jeugdactiviteit (men mocht meerdere antwoorden geven) gaven 41 jongeren antwoord:

☐ Gezelligheid en contact
<i>met leeftijdsgenoten</i>	32 personen (78,0 %)
☐ Met geloof bezig zijn	28 personen (68 %)
☐ Moet van de ouders	10 personen (24,4 %)
☐ Voor hulp / ondersteuning	6 personen (14,6 %)
☐ Ondersteuning in geloof	22 personen (53,7 %)
☐ Anders ... ik ga niet	2 personen (5,5 %)
☐ Anders ... horen hoe anderen tegen
het geloof en het leven aankijken	1 persoon (2,8 %)

Belangrijke redenen zijn de gezelligheid en het contact met leeftijdsgenoten (uit de analyse blijkt ook dat dit met name bij tieners belangrijk is), met het geloof bezig zijn en de ondersteuning in het geloof (met name bij de leeftijdsgroep 16 t/m 25 jaar). Met name in de leeftijdsklassen 11 t/m 20 jaar spelen ouders een grote rol in het sturen van hun kinderen naar activiteiten en deze rol speelt het meest in de leeftijdscategorie 11 t/m 15 jaar (uit de analyse blijkt dit een significant verband te zijn: $p = .004$). Jongeren vinden het klaarblijkelijk het prettigst en motiverend als zij samen met hun leeftijdsgenoten kunnen praten over het geloof en daar vinden zij waarschijnlijk ook ondersteuning van elkaar. Conclusie: deze 3 aspecten kunnen dus worden beschouwd als voorwaarden/hygiënefactoren om jongeren naar een activiteit te laten komen/blijven trekken.

5.6 Oordeel over de leiding van activiteiten

Puntsgewijs valt het volgende op in de antwoorden van de respondenten:

- 58 % is goed te spreken over de leiding. Zij vinden de leiding betrokken bij en geïnteresseerd in de doelgroep. Er spreekt waardering uit.
- Bijna 16 % zegt dat de leiding voldoende betrokken en geïnteresseerd is, maar dat het toch nog wel iets beter kan.
- 13 % geeft aan geen mening te kunnen geven over de leiding, omdat ze deze niet goed genoeg kennen.
- 13 % vindt de leiding matig, dan wel niet goed genoeg. Weinig betrokken bij de doelgroep of niet "inspirerend" genoeg. Bijv. omdat de leiding de kerkdiensten niet bezoekt.

Er is in dit onderzoek geen specifiek oordeel gevraagd noch gegeven over de jeugdouders.

Een aantal opmerkingen:

- De inzet van Ds. Verweij voor de 22+ groep wordt als heel positief ervaren.
- Het werk van de jeugddienstcommissie wordt als positief ervaren. Noot: de jdc is al bijna 1,5 jaar niet meer actief!?
- De teams van de kampen werken als een team. Positief.
- De vrijwilliger bij LinQ ervaart geen teamspirit. Puntje van kritiek op de LinQ-leiding.
- Werk als leiding wordt "tegengewerkt" doordat de doelgroep niet reageert op uitnodigingen en oproepjes. Demotiverend.
- In de 18+ groep blijkt de leiding niet altijd als goed ervaren te worden.
- Er merkt iemand op dat, ondanks de moeder een prima leiding is, het niet leuk is als je eigen moeder leiding van jouw club is.

5.7 LinQ en jeugdpastoraat

Uit de eerdere analyse van de bekendheid met activiteiten kwam naar voren dat LinQ goed bekend is bij de respondenten (vrouwen overigens meer dan mannen). 29 respondenten van de 41 geven daarentegen aan geen gebruik te (zullen) maken van LinQ. Als reden hiervoor wordt met name aangegeven dat men hier geen behoefte aan heeft of dat men geen problemen op dit moment ondervindt.

5 geven aan er gebruik van te gaan maken (waaronder 2 respondenten van 11 t/m 15 jaar en twee 26+-ers; 3 van de 5 komen uit Hervormd West; 4 van de 5 zijn man); het is interessant om bij de leiding van LinQ te controleren of deze 5 zich al gemeld hebben.

5 geven aan er nu gebruik van te maken (11 t/m 25 jaar met 4 vrouwelijke respondenten boven de 15 jaar; allen komen uit de Gereformeerde Kerk!) en 2 geven aan er gebruik van te hebben gemaakt (beide uit Hervormd West). Uit de analyse blijkt ook dat er een significante relatie is tussen uit welke kerk iemand komt en zijn/haar deelname aan LinQ, ($p = .043$). Significants betekent dat het verband dat statistisch wordt gevonden niet op toeval berust en dat dit verband met een betrouwbaarheid van 95 % is aangetoond in de data.

Er is geen grote interesse in de activiteiten van LinQ. 12 mensen spreekt het wel aan of gaan (zijn) er naar toe (geweest). Nu nemen er 5 jongeren deel; dit onderzoek geeft geen informatie over de exacte motivatie van deze 5 mensen voor deelname en of dat aansluit bij de doelstelling van LinQ. Als er 12 mensen daadwerkelijk deel zouden nemen, zou dat gezien de gemiddeld aangegeven deelname aan activiteiten (zie eerdere bespreking van de deelname aan activiteiten) heel goed zijn.

Met name het contact met jongeren en de hulp die geboden wordt, vindt men belangrijke aspecten waaraan LinQ zou moeten voldoen.

Belangrijk bij een activiteit als LinQ vindt men:

- het contact met professionele instanties; en
- het moet leuk zijn.

Ondanks dat de deelname aan LinQ niet groot is, geeft het merendeel van de 41 respondenten (24 respondenten) aan pastorale activiteiten als LinQ wel degelijk belangrijk te vinden (klaarblijkelijk niet voor henzelf maar waarschijnlijk wel voor diegenen die het nodig zouden hebben).

Op de vraag "LinQ, dat is iets waar ik ..." is als volgt geantwoord:

gebruik van ga maken	(12.2 %, 5 resp.)
geen gebruik van zal maken	(70.7 %, 29 resp.)
nu gebruik van maak	(12.2 %, 5 resp.)
gebruik van heb gemaakt	(4.9 %, 2 resp.)

Het meest gegeven antwoord op deze vraag is, geen behoefte aan. Dat is een duidelijk antwoord. Daarnaast geven veel mensen aan dat eventuele problemen sneller boven water komen via de eigen omgeving dan wel een school. Daaraan gekoppeld geven een aantal mensen aan dat ze simpelweg de drempel te hoog vinden om met 'vreemden' te praten over hun problemen. En een deel behoort niet tot de doelgroep van LinQ. Uiteraard zijn er ook mensen die er wel positief over zijn, dit is echter een hele kleine groep respondenten.

Overall gezien lijkt het erop dat men het concept niet goed vindt en zoals geschreven, heeft men ook de behoefte niet om er naar toe te gaan.

5.8 Aparte kerkdienst op zondag

De jeugd (41 respondenten) is gevraagd aan te geven in welke mate men het eens is met deze stelling: "Er moet elke zondag een aparte kerkdienst voor jongeren komen."

Helemaal mee oneens >>	41 (24.4 %, 10 resp.)
Enigszins mee oneens >>	41 (24.4 %, 10 resp.)
Niet eens/niet oneens >>	41 (24.4 %, 10 resp.)
Enigszins mee eens >>	41 (19.5 %, 8 resp.)
Helemaal mee eens >>	41 (7.3 %, 3 resp.)

Het merendeel van de respondenten is afwijzend voor wat betreft een wekelijkse kerkdienst voor de jeugd. Echter de antwoorden die vervolgens gegeven worden bestaan uit een aantal categorieën, namelijk:

- Willen meer mogelijkheden tot gesprek
- Vernieuwing van een eventuele jeugddienst (meer eigen identiteit)
- Ook regelmatig een dienst met een *mix van jong en oud* om de band tussen die groepen te behouden

Een aantal mensen zijn het er niet mee eens en vinden dat de huidige diensten genoeg mogelijkheden biedt voor de jeugd om zich te ontplooien.

5.9 Wat zou er verbeterd moeten worden aan jeugdwerkactiviteiten

31 van de totaal 41 ondervraagde jongeren hebben de volgende antwoorden gegeven: (een aantal personen gaf meerdere antwoorden)

29,4 % wil geen verandering	(10 personen)
2,9 % wil hogere frequentie van de activiteit	(1 persoon)
5,9 % wil samengaan van een activiteit met andere gemeenten	(2 personen)
14,7 % wil andere / actuele(re) onderwerpen (tijdens een kerkdienst)	(5 personen)
11,8 % wil meer uitdaging / diepgang / persoonlijkere gesprekken	(4 personen)
14,7 % wil meer of andere activiteiten	(5 personen)
11,8 % zou meer jongeren betrokken willen zien bij de activiteiten	(4 personen)

2,9% wil meer online activiteiten met toevoeging van een online vorm van interactie (bijv. forum) (1 persoon)

2,9% vindt het leeftijdsverschil te groot (1 persoon)

2,9% wil de kerkdienst op een later tijdstip (1 persoon)

Welke activiteit(en) voor jongeren in de kerk zouden wij kunnen organiseren, die er nu nog niet is/zijn?

3 van de 41 jongeren geven aan dat er geen activiteiten in de kerk georganiseerd hoeft te worden, die er nu niet is.

9 van de 41 jongeren hebben geen idee over welke mogelijke activiteiten georganiseerd kunnen gaan worden. 1 van deze 9 jongeren geeft aan dat er wel een paar dingen zijn die hij/zij leuk vindt, maar weet niet of dit bestemd is voor een groep jongeren vanuit de kerk.

16 van de 41 jongeren geven hun ideeën over welke activiteiten er georganiseerd zouden kunnen worden. Hieronder een lijstje met welke activiteiten deze jongeren aangeven.

1 van de 41 jongeren is van mening dat er al te veel georganiseerd wordt op dit moment.

- Wijkoverstijgende activiteiten. (20+ groep, ontmoetingsavonden en met een grote groep iets opvoeren of iets maken.

- jongerenkerk.

- koken en eten met elkaar. (bijv. dinerclub)

- een activiteit om jongeren en ouderen met elkaar op een opgedwongen manier met elkaar te laten praten.

- Provider, C-dienst

- Bijbelstudie

- filmavond incl. napraten.

- Stapavondje om elkaar beter te leren kennen.

- bezoeken aan andere kerken.

- Christelijke muziekmiddag met christelijk bands en/of dj's.

- thema avonden met (bekende) sprekers.

- lasergamen, voorstellingen, fire-nights, dropping, survivals, kloosterweekend, acteerwerk (bibliodrama).

5.10 ondersteuning bij geloofsvragen

Op de vraag of er behoefte is aan ondersteuning vanuit de kerk bij (geloofs)vragen, is als volgt geantwoord:

Als eerst blijkt dat 7 jongeren hebben ingevuld dat ze tevreden zijn of geen behoefte hebben aan extra aandacht.

8 jongeren hebben geen idee wat er gedaan zou kunnen worden om de geloofsbeleving te helpen.

11 reacties gaan over de kerkdienst. Voornamelijk een preek die meer toegespitst is op wat de jongeren bezig houdt en een vlottere dienst qua muziek en programma.

uit 8 reacties blijkt dat er meer behoefte is aan gespreksgroepen met leeftijdsgenoten, ook na de catechisaties.

Deze vraag is door 41 jongeren beantwoord.

Verder is er de wens dat er meer leeftijdsgenoten bij activiteiten zijn om het dan aantrekkelijker te maken om er ook heen te gaan. Ook de vraag naar een vast aanspreekpunt voor vragen is een aantal maal genoemd.

5.11 Hoe willen jongeren op de hoogte gehouden worden van activiteiten

- 24,7 % via e-mail.
- 19,6 % via de Drieklank
- 18,6 % via Hyves
- 16,5 % via de website van de kerk
- 7,2 % via MSN
- 4,1 % via sms
- 4,1 % hoeft niet op de hoogte gehouden te worden
- 2,1 % via Twitter
- 2,1 % per telefoon
- 1,0 % via de mededelingen tijdens de kerkdienst

41 jongeren gaven antwoord op bovengenoemde vraag. Meerdere antwoorden waren mogelijk.

5.12 Interesses van jongeren

Een andere manier om aansluiting te vinden bij jongeren is door na te gaan waar hun interesses überhaupt liggen en waar zij zich zoal mee bezig houden. Hier kun je dan vervolgens op inhaken met onderwerpen tijdens activiteiten of kerkdiensten; wellicht kan het aanleiding geven om een nieuw soort activiteit op te starten.

Bij vraag 13 van de enquête is er (aan alle 48 respondenten) gevraagd naar de 5 dingen die jongeren het meeste bezig houden. In bijlage I kan de respons uitgebreid bekeken worden; hier behandelen we alleen de top 5:

Top 5 van meest genoemde onderwerpen door de respondenten:

- 1) Vrienden en vriendschappen
- 2) De liefde
- 3) Werk
- 4) De zin van het leven & sport (gedeelde plaats)
- 5) God & school (gedeelde plaats)

Top 5 in relatieve belangrijkheid van een onderwerp:

- 1) School & vrienden (gedeelde plaats)
- 2) De liefde
- 3) De zin van het leven
- 4) Thuissituatie
- 5) Werk

School, de liefde, vriendschappen en werk zijn belangrijke thema's voor jongeren.

Als we kijken naar de activiteiten waar jongeren zich mee bezig houden, ontstaat er de volgende top 5:

- 1) Sport
- 2) Bij vrienden op visite & TV kijken (gedeelde plaats)
- 3) MSN/Hyves/Facebook
- 4) Uitgaan (stappen, naar de bioscoop, uit eten etc.)
- 5) Gamen

Contact opnemen en blijven houden met jongeren kunnen we ook letterlijk opvatten. Jongeren geven aan met name op de hoogte te willen worden gehouden via e-mail, de Drieklank, Hyves of via de website van de kerk. Deze voorkeur is voor alle leeftijdscategorieën vrijwel hetzelfde. Ervaring leert dat alle vier de communicatiemiddelen gebruiken het beste resultaat oplevert. Dit hebben wij ook gezien met het werven van respondenten voor onze enquêtes; door het herhalen van de boodschap via diverse kanalen en middelen heb je de grootste kans dat de boodschap blijft hangen.

5.13 Interesse om zich in te zetten als vrijwilliger

32 van de 41 respondenten geeft aan zelf geen leiding te zijn van een kerkelijke activiteit. Daarentegen geven 23 respondenten (met name de respondenten van 21 t/m 25 jaar gevolgd door die van 16 t/m 20 jaar) aan dat zij zelf wel bereid zijn activiteiten te helpen organiseren. Iets meer dan de helft van de respondenten is dus bereid te helpen, ook al doen ze dat nu nog niet. Het maakt hierbij niet veel uit wat iemand in het dagelijks leven doet (naar school gaan of part-time of full-time werken); er zijn ongeveer evenveel mensen die wel als die niet willen helpen als we kijken naar hun dagelijkse bezigheden.

9 (22 %) jongeren zijn actief binnen het jeugdwerk. 32 jongeren niet.

Van de 8 jongeren zijn er een aantal die zich voor meerdere activiteiten inzetten:

3 jongeren zijn actief binnen LinQ
2 jongeren zijn actief binnen het Tienerweekendkampteam
3 jongeren zijn actief binnen het Kinderweekendkampteam
2 geven leiding bij TOV
1 jongere is actief binnen het 18+-eetcafé
1 jongere is actief binnen de kindernevendienst
1 jongere is actief binnen de kinderstuif
1 jongere gaf aan in het verleden leiding te zijn geweest bij Het Laddertje en bij Sirkelslag

5.14 Mening over muziek tijdens kerkdiensten

41 jongeren gaven antwoord op de vraag wat hun mening is over de muziek tijdens kerkdiensten. Meerdere antwoorden waren mogelijk. Zij hebben als volgt geantwoord:

17,2 % vind dat het wel wat moderner en swingender mag
11,5 % er mag vaker een bandje komen
10,8 % vind de muziek saai
10,8 % graag meer piano, minder orgel,
10,8 % er moet meer Opwekking of nummer uit de Evangelische Liedbundel komen.
7,9 % vind de muziek mooi
7,2 % de teksten zijn te moeilijk en langdradig
5,8 % vind de muziek leuk
5,8 % de teksten raken mij niet
2,9 % de teksten inspireren mij
9,4 % heeft een uitgebreid antwoord gegeven bij de open vragen.

14 jongeren (9,4 % van de totale antwoorden) hebben bij deze vraag (mede)antwoord gegeven via de open vraag. Uit deze open antwoorden die de jongeren hebben kunnen invullen bij deze vraag komt het volgende naar voren:

2 jongeren vinden de muziek goed zoals het nu is.

7 jongeren geven aan dat ze de muziek te langzaam vinden, dat het vlotter mag, dat er wat meer pit in mag of dat het wat vrolijker mag. Dit kan door meer tussentijds, evangelisch, gospel. Wat overheerst is dat er niet te veel richting evangelische gemeente gegaan moet worden.

1 jongere vindt dat je door de muziek mensen kunt bereiken met een melodie of lied.

1 jongere noemt een jongerenkoor.

2 jongeren geven aan dat het heel erg verschilt per lied hoe ze over de muziek denken. Dit hangt samen met de tekst en melodie.

5.15 Omschrijving ideale kerkdienst

Veel mensen hadden dit al kort beantwoord bij vraag 41. Maar wat opvalt bij de gegeven antwoorden zijn voornamelijk een aantal kernwoorden: Gezangen, Interactie, Opwekkingsliederen en meer moderne muziek. Naast deze kernwoorden zijn er, zoals ook is aangegeven bij vraag 41, ook aantal mensen die het op dit moment al prima vinden. Wat betreft de kernwoorden valt het voornamelijk op dat men op zoek is naar andere muziek om het geloof te uiten. Of dit nu gaat om opwekkingsliederen of meer moderne muziek, beide antwoorden geven aan dat men op zoek is naar vernieuwing. Er is geen duidelijke lijn te trekken over de hoeveelheid gezangen / liederen tijdens een dienst. Een aantal mensen geven aan dat het wel iets minder kan in hun ogen. Dat terwijl er ongeveer hetzelfde aantal mensen zijn wat aangeeft dat het nu goed is of dat er nog meer gezongen kan worden. Wat betreft interactie zijn er twee verschillen te benoemen, namelijk interactie met de dominee en interactie met elkaar. Beide vormen zijn een behoorlijke verandering voor een dominee binnen een kerkdienst. Waar het in veel gevallen een uitgaande boodschap is, is er blijkbaar meer behoefte aan een gesprek / interactie over het geloof. Naast de interactie en het zingen of luisteren naar muziek, zijn er ook een aantal mensen die meer willen leren. Of dit nu gebeurt door het luisteren naar een preek of het lezen van de bijbel, er is een bepaalde behoefte aan meer kennis over het geloof. Dit past vervolgens ook goed binnen het geheel van meer interactie met de kerkgangers. Verder wordt er ook nog aangestipt dat een preek of gesprek meer betrokken moet worden op de actualiteit van vandaag.

5.16 Bezoek aan andere kerken door jongeren

41 jongeren gaven antwoord op de vraag of zij wel eens een andere kerk bezoeken. Meerdere antwoorden waren mogelijk. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

ja, hervormde kerk (oost) 48.8 % (20 respondenten)

ja, hervormde kerk (west) 12.2 % (5 respondenten)

ja, gereformeerde Kerk 9.8 % (4 respondenten)

ja, evangelische gemeente 14.6 % (6 respondenten)

ja, de Meerkerk 17.1 % (7 respondenten)

ja, de katholieke kerk 4.9 % (2 respondenten)

nee 19.5 % (8 respondenten)

ik kijk wel een naar kerkdiensten op TV of Internet 24.4 % (10 respondenten)

een andere kerk, namelijk: [Open antwoorden] (zie Bijlage I) 19.5 % (8 respondenten)

De gegeven antwoorden bij deze vraag zijn voornamelijk geënt op de persoonlijke situatie van die persoon, waar men familie heeft of waar men wellicht studeert. Echter deze meerkeuze vraag laat wel 2 opmerkelijke antwoorden zien die er uitspringen.

Zo is de hervormde kerk (oost) meer in trek om naar toe te gaan als het gaat om het bezoeken van andere kerken. Ruim 48,8% geeft aan wel eens naar de hervormde kerk (oost) te gaan. Heel weinig respondenten geven aan dat men naar de gereformeerde kerk gaat of naar de katholieke kerk.

Wel is duidelijk dat de antwoorden op deze vragen overeen komen met de antwoorden op vraag 41 en 42 voor wat betreft de diensten. Een andere opvallend antwoord is het bekijken van kerkdiensten op TV of internet, dit duidt erop dat een aantal mensen het soms makkelijker vinden om een kerkdienst op afstand te volgen in hun eigen omgeving.

5.17 Motivatie om niet naar de kerk te gaan

3 (6,3%) van de 48 ondervraagde jongeren geeft aan nooit bij een kerkdienst aanwezig te zijn omdat:

- Deze persoon er niet mee opgegroeid is. (1 persoon)
- De kerk niet meegroeit met de tijd. (1 persoon)
- Interactie met een individuele persoon de voorkeur gegeven wordt boven een kerkdienst, omdat de kerk niet biedt wat er gezocht wordt in het geloof door deze persoon. (1 persoon)

6. Resultaten enquête ouders

6.1 Beschrijving van de populatie

In dit rapport worden de resultaten van de enquête onder ouders van jonge gemeenteleden besproken die betrekking hebben op de onderzoeksvragen die aan het begin van het onderzoek geformuleerd zijn. Voor overige informatie n.a.v. de enquête verwijzen wij u naar Bijlage II; er zijn namelijk ook vele andere vragen gesteld dan die direct betrekking hadden op de onderzoeksvragen. In deze bijlage kunt u voor alle gestelde vragen in de enquête per vraag zien wat de antwoorden waren van de respondenten.

Algemene informatie:

Er hebben in totaal 45 ouders deelgenomen aan het onderzoek, waarvan 18 mannen (40 %) en 27 vrouwen (60 %). Er waren 28 respondenten uit Hervormde Wijk West (62 %), 9 uit Wijk Oost (20 %) en 8 uit de Gereformeerde Kerk (18 %).

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 47 jaar. Ten behoeve van het onderzoek hebben wij de respondenten achteraf verdeeld in leeftijdsklassen. De respondenten zijn daardoor als volgt verdeeld:

Tabel 5

leeftijdsklassen	31-35 jaar	5	11%
	36-40 jaar	11	24%
	41-45 jaar	6	13%
	45-50 jaar	7	16%
	51-55 jaar	6	13%
	56-60 jaar	4	9%
	61 en ouder	6	13%
Total		45	100%

De verdeling van het aantal kinderen in een bepaalde leeftijdscategorie per leeftijdsgroep ouders, is als volgt:

Tabel 6

Leeftijdsklasse	In welke leeftijdscategorie valt uw kind(eren)						Totaal
	0-4 jaar	5-10 jaar	11-15 jaar	16-21 jaar	22-25 jaar	25+	
31-35 jaar	4	2	1	1			8
36-40 jaar	7	10	1				18
41-45 jaar		4	3	2	1		10
45-50 jaar		1	4	4	1	1	11
51-55 jaar		2	2	4	3	2	13
56-60 jaar					2	3	5
61 en ouder						6	6
Totaal	11	19	11	11	7	12	71

Uitleg van de bovenstaande tabel: er zijn dus bijvoorbeeld 4 kind(eren) in de leeftijd van 0-4 jaar die ouders hebben tussen de 31 en 35 jaar. De 45 ouders die mee hebben gedaan aan de enquête hebben dus met z'n allen 71 kinderen. In deze tabel zie je de (logische) lijn dat hoe ouder de ouder zelf is, hoe meer kinderen zij hebben in een oudere leeftijdscategorie.

6.2 Bekendheid met activiteiten

Wij hebben als (willekeurig) criterium voor een bekende of niet-bekende activiteit gesteld, dat als een activiteit bij meer dan de helft van de respondenten bekend is wij deze als bekend beschouwen. 29 respondenten hebben deze vraag beantwoord. De overige respondenten (16) hebben de vragen over jeugdwerkactiviteiten niet ingevuld. Zij zijn meteen doorgegaan naar vragen die betrekking hebben op henzelf. Aandachtspunt is ook bij deze enquête dat er vrijwel geen niet- of randkerkelijken hebben deelgenomen; we hebben dus te maken met een merendeel aan respondenten die actief bij de kerk en/of het kerkenwerk betrokken zijn en daardoor meer dan gemiddeld op de hoogte zijn van activiteiten.

Daarnaast is er geanalyseerd of ouders waarvan hun kinderen in de leeftijdsklasse voor een bepaalde activiteit vallen bekend zijn met die activiteiten. In essentie is het immers het belangrijkste als de doelgroep/leeftijdsgroep waarop de activiteit gericht is of in dit geval de ouders van die jongeren, bekend is met de activiteit.

Tabel 7

Jeugdwerkactiviteit	Bekend*	Niet bekend	⁶ Leeftijdsklasse Activiteit vs. Bekendheid NIET met activiteit		⁷ Reëel aantal deelnemers bekend ja = x, opgegeven = -
			W E L	NI E T	
Jeugddienst (grens = 30)	x		46	3	-
Zoldertje (12-17 jaar)	x		17	2	
Kindernevendienst (grens = 11)	x		24	0	x
18-plus groep (18-21 jaar)	x		9	0	x
22-plus groep (22-30 jaar)	x	x	5	1	
Zondagmiddag Belijdenisgroep (18-23 jaar)		x	8	5	x
t Laddertje (10-13 jaar)	x	x	8	2	x
PKN Kinderinstuif (4-12 jaar)	x		15	2	x
Kraamvisites					
Creche (0-4 jaar)					x
25-plus groep (25-45 jaar)	x	x	3	1	x
Startweek activiteiten (bijv. dropping, vossenjacht etc.)	x				x
Basiscatechese	x				
Mentorcatechese: brugklas t/m 18 jaar		x	8	11	ja

⁶ Geeft aan in hoeverre de ouders met kinderen die in de leeftijd van de doelgroep zitten die men wil bereiken met de activiteit, ook daadwerkelijk bekend is met de activiteit.

⁷ Inschatting aantal deelnemers volgens activiteitenleiding/ jeugdouderlingen. Zie bijlage 3 voor meer informatie.

Ontmoetings/ belijdeniscatechese	x	x				
Gemeentegroeigroep	x					
Tienerkamp (11 t/m 16)	x		18	1		
C-dienst		x				-
Follow Me		x				
Gespreksgroep 25+		x	4	2		
XNOIZZ festival (= Flevo Festival)		x				x
Jong verrast oud met Valentijn (6-10 jaar)		x	1	16	ja	-
X-Mas Proof		x				-
Sirkelslag	x					-
Jongerenpastoraat SJP LinQ	x					x
Kinderweekendkamp	x					
TOV (12-16 jaar)	x		17	2		x
Kerk en schooldiensten	x					x
Cathechese verstandelijk gehandicapten	x					
EO jongerendag	x					
Youth For Christ activiteiten		x				

* Als er zowel bij 'bekend' als 'niet bekend' een x staat bij een activiteit, dan is de mate van (on)bekendheid ongeveer gelijk.
 * Een rode x geeft aan dat zich bij de betreffende activiteit een verschil voordoet ten opzichte van de jongeren. De rode 'x' geeft de mate van bekendheid van de jeugd weer.

Wat opvalt in de analyse, is dat ouders bekender zijn met jeugdwerkactiviteiten dan jongeren, zowel in bekendheid in aantal activiteiten als in de bekendheid ermee bij het aantal respondenten. Daarnaast valt op dat de Hervormde respondenten niet bekend zijn met de activiteiten van de Gereformeerde Kerk. Grappig is dat ouders bekender zijn met het jongerenfestival 'Flevo Festival' dan de jongeren zelf, die de eigenlijke doelgroep zijn.

Meest bekende activiteiten zijn: kindernevendienst (alle 29 respondenten zijn hiermee bekend), jeugddienst (28 van de 29) en de Startweekactiviteiten (28 van de 29). Deze 3 activiteiten worden in bekendheid gevolgd door: PKN kinderinstituut (26 van de 29), Kinderweekendkamp (26 van de 29), Kerk en schooldiensten (26 van de 29), Tienerkamp (25 van de 29), EO Jongerendag (23 van de 29), TOV (22 van de 29) en Basiscatechese (21 van de 29). De kindernevendienst en de jeugddienst zijn evenals bij de jongeren zelf de meest bekende activiteiten. De daarna volgende activiteiten zijn qua bekendheid anders bij jongeren als bij ouders.

Minst bekende activiteiten zijn: Jong verrast oud met Valentijn (1 van de 29), XNOIZZ festival (5 van de 29), C-dienst (7 van de 29), X-mas proof (7 van de 29) en Youth for Christ activiteiten (8 van de 41). Zoals eerder aangegeven zijn activiteiten (zoals 3 van de 5 hierboven genoemde activiteiten) van de Gereformeerde Kerk vrijwel niet bekend bij Hervormde gemeenteleden.

6.3 Houding t.o.v. en deelname aan jeugdwerkactiviteiten volgens ouders

Aan respondenten is gevraagd aan te geven aan welke activiteiten hun kind(eren) actief deelnemen en wat hun kinderen ervan vinden. Ter herinnering, de **enquête onder jongeren** zelf leverde het volgende resultaat op wat betreft deelnamecijfers en oordeel over de activiteiten:

Tabel 8

Jeugdwerkactiviteit	Aantal Deelnemers	Gemiddeld oordeel	Positief/negatief
Jeugddienst	25	17 respondenten geven aan het een beetje leuk of erg leuk te vinden	
Zoldertje (12-17 jaar)	7	6 respondenten geven aan het neutraal tot een beetje leuk te vinden	
Kindernevendienst	5	3 respondenten vinden het een beetje leuk en 1 erg leuk	
18-plus groep (18-21 jaar)	7	Het oordeel gaat bijna evenredig van neutraal tot erg leuk	
22-plus groep (22-30 jaar)	9	4 respondenten vinden het een beetje leuk en 5 erg leuk	
Zondagmiddag Belijdenisgroep (18-23 jaar)	3	Neutraal tot een beetje leuk	
t Laddertje (10-13 jaar)	3	Respons loopt erg uiteen van helemaal niet leuk en neutraal tot erg leuk	
PKN Kinderinstuif (4-12 jaar)	2	Neutraal en erg leuk	
25-plus groep (25-45 jaar)	2	Beide respondenten vinden het erg leuk	
Startweek activiteiten (bijv. dropping, vossenjacht etc.)	13	8 respondenten geven aan het een beetje leuk tot erg leuk te vinden en 4 zijn	

		neutraal	
		Neutraal - een beetje interessant	☹️
Basiscatechese	3		
Mentorcatechese: brugklas t/m 18 jaar	1	Een beetje leuk	☹️
Ontmoetings/ belijdeniscatechese	1	Een beetje leuk	☹️
Gemeentegroep	2	Neutraal en erg leuk	☹️
		Een beetje leuk	😊
Tienerkamp	6	(2) tot erg leuk (4 respondenten)	
		Een beetje leuk tot erg leuk	😊
C-dienst	2		
Follow Me	0	-	-
Gespreksgroep 25+	1	neutraal	☹️
XNOIZZ festival (= Flevo Festival)	3	Een beetje leuk tot erg leuk	😊
Jong verrast oud met Valentijn (6-10 jaar)	0	-	-
		1 respondenten vindt neutraal, 2 een beetje leuk, 2 erg leuk	
X-Mas Proof	5	Een beetje leuk (5) tot erg leuk (7 respondenten)	😊
Sirkelslag	12		😊
	8	Niet zo leuk (1), neutraal (2), erg leuk (5 respondenten)	😊
Jongerenpastoraat SJP LinQ			
Kinderweekendkamp	5	Neutraal tot erg leuk	😊
TOV (12-16 jaar)	6	Neutraal tot erg leuk	😊
Kerk en schooldiensten	17	Neutraal tot erg leuk	😊
Catechese verstandelijk gehandicapten	0	-	-
		7 respondenten geven aan het	
EO jongerendag	9	een beetje leuk tot erg leuk te vinden	😊
Youth For Christ activiteiten	0	-	-

😊 = positief oordeel; ☹️ = lastig een oordeel te geven/neutraal; ☹️ = negatief oordeel

Er wordt hier geen zelfde tabel gegeven met de uitkomsten voor de ouders, aangezien de meeste resultaten overeenkomen. Een aantal opvallende resultaten die uit de enquête onder ouders naar voren komen *ten opzichte van* de respons onder jongeren, noemen we hier wel: 't Zoldertje krijgt van kinderen van 4 van de 9 ouders een negatief oordeel; hun kinderen vinden het niet interessant/leuk. Bij 't Laddertje wordt door 2 respondenten van de 3 aangegeven dat hun kinderen het niet leuk vinden. De PKN Kinderinstuif wordt goed gewaardeerd. De kinderen geven bij hun ouders aan deze activiteit leuk te vinden; hetzelfde geldt voor de Startweekactiviteiten, Sirkelslag en de EO-jongerendag.

6.4 Reactie(s) van kind(eren) in het algemeen op jeugdwerkactiviteiten

Tabel 10 geeft de reacties aan van de kinderen van ouders op jeugdwerkactiviteiten (meerdere antwoorden waren mogelijk):

Tabel 10

het is gezellig	55,2%	16
het is saai	37,9%	11
m'n vriendjes/vriendinnetjes zijn er en daarom is het leuk	48,3%	14
m'n vriendjes/vriendinnetjes zijn er niet en daarom is het niet leuk	20,7%	6
de onderwerpen spreken mij niet aan	27,6%	8
de onderwerpen spreken mij aan	27,6%	8
ik wil de volgende keer weer	41,4%	12
ik wil de volgende keer niet meer	27,6%	8
anders, namelijk: [Open antwoorden] (zie Bijlage II)	24,1%	7

Naast deze meerkeuzeantwoorden komt bij de open vragen 4x de opmerking "wisselende reacties of verschillende kinderen verschillende reacties" en één opmerking over de kindernevendienst is "saai, altijd maar kleuren".

Als we deze reacties in het algemeen op jeugdwerkactiviteiten nader analyseren naar leeftijdscategorie (aantal ouders dat een bepaalde reactie heeft gegeven en kinderen in een bepaalde leeftijdsklasse hebben; men kon voor meerdere reacties kiezen) ontstaat het volgende beeld:

Tabel 9

Reactie	Leeftijdscategorie kind						Totaal
	0-4 jaar	5-10 jaar	11-15 jaar	16-21 jaar	22-25 jaar	25+	
Gezellig	5	8	5	5	1	1	25
Saai	1	7	6	5	1	0	20
Vrienden zijn er en daarom is het leuk	5	10	4	4	0	0	23
Vrienden zijn er niet en daarom is het niet leuk	1	4	3	4	2	0	14
Onderwerpen spreken niet aan	1	5	4	2	1	1	14
Onderwerpen spreken aan	1	4	2	2	1	1	11
Ik wil de volgende keer weer	3	7	3	2	2	1	18
Ik wil de volgende keer niet meer	1	4	5	5	1	0	16
Totaal	18	49	32	29	9	4	

Ter illustratie hoe u deze tabel moet lezen: ouders die kinderen hebben in de leeftijd van 0-4 jaar hebben 5 keer aangegeven dat hun kinderen de reactie 'gezellig' hebben gegeven. Deze tabel moet u uiteraard in combinatie lezen met Tabel 6. De antwoordcategorie 'anders, namelijk' is in deze telling niet meegenomen. Deze wordt verderop uitgebreid behandeld. In deze tabel kunt u zien hoe vaak een bepaalde reactie (let wel die volgens de ouders door jongeren gegeven wordt!) in welke leeftijdsklasse er wordt gegeven. Hierdoor kunnen o.a. bepaalde problemen in een leeftijdsklasse ontdekt worden.

Enkele opvallende zaken die uit deze tabel naar voren komen:

- De reactie 'gezellig' wordt het meest genoemd door alle leeftijdscategorieën samen gevolgd door de reactie dat 'vrienden er zijn en het daarom leuk is'. De reactie 'dat onderwerpen aanspreken' wordt het minst gehoord door ouders.
- Absoluut gezien wordt de reactie 'gezellig' het meest door de leeftijdsklasse van 5-10 jarigen gegeven, maar eveneens de reactie 'saai'. Bij alle leeftijdscategorieën zie je deze balans in reacties tussen gezellig en saai terug.
- Voor de leeftijdsklasse 5-10 jaar zijn vriendjes en vriendinnetjes bij een activiteit belangrijk en daarom vinden zij het leuk
- Kinderen in de leeftijd van 5-10 jaar geven het meeste van alle leeftijdsklassen te kennen dat zij de volgende keer weer naar de jeugdwerkactiviteit(en) willen waar zij naartoe gaan

- De reactie 'ik wil de volgende keer niet meer' wordt het meest gehoord onder jongeren van 11-15 en 16-21 jaar.

Uit analyse van Tabel 9 blijkt verder dat de reactie 'Ik wil de volgende keer niet meer' een significante relatie ($\rho = .05$) heeft met de leeftijdsklasse 11-15 jaar. Dit betekent dat er meer dan bij toeval het geval zou kunnen zijn, er iets aan de hand is waardoor jongeren in deze leeftijdsklasse de volgende keer niet meer naar een bepaalde jeugdwerkactiviteit(en) toe willen. Hetzelfde geldt voor de relatie tussen de leeftijdscategorie 16-21 jaar en het feit dat hun 'vrienden er niet zijn en het daarom niet leuk is' ($\rho = .034$) en hun reactie 'Ik wil de volgende keer niet meer' ($\rho = .024$). Al deze bovengenoemde relaties zijn positief wat inhoudt dat als jongeren zich in de genoemde leeftijdsklassen bevinden, de reactie waar de relatie mee bestaat zich vaker voordoet. Verder is er een significante relatie tussen de leeftijdscategorie 22-25 jaar en de reactie 'Vrienden zijn er en daarom is het leuk' ($\rho = .037$); dit is bovendien een vrij sterk negatief verband ($r = -.386$) wat inhoudt dat jongeren in deze leeftijdsklasse minder vaak deze reactie vertonen. Om de een of andere reden speelt de mate waarin vrienden ook naar een activiteit gaan, voor de jongeren in deze leeftijdsklasse een minder belangrijke rol.

6.5 Motivatie voor deelname aan jeugdwerkactiviteiten

Wat betreft de motivatie die ouders opgeven waarom hun kinderen deelnemen aan jeugdwerkactiviteiten zijn de volgende antwoorden gegeven:

- 17 ouders geven aan dat zij op één of andere manier hun kinderen verplichten of hen in ieder geval hiertoe stimuleren gezien meerdere uitgangspunten. Namelijk: belangrijk om geloof te delen met leeftijdsgenoten, ze leren er veel, ouders zijn leiding, nieuwsgierigheid van de kinderen, eigen overtuiging, kinderen zijn te jong dus worden mee genomen.
- Wat opvalt is dat er 2 ouders toegeven dat hun kinderen van hen moeten.
- Veel andere ouders geven aan dat de kinderen het zelf ook leuk vinden en dat zij hen hierin alleen maar stimuleren.
- 9 ouders geven aan dat hun kinderen naar de activiteiten gaan, omdat zij dit zelf leuk vinden.
- 2 ouders geven aan dat het contact met andere jongeren tijdens de activiteiten maakt dat hun kinderen naar de activiteiten gaan.
- 1 ouder geeft aan dat het bij het kerkelijk leven hoort en dat er op kinderlijk niveau iets mee wordt mee wordt gedaan.
- 1 ouder zegt dat de sfeer maakt dat de kinderen naar de activiteiten gaan.
- 1 ouder antwoord: wonen buiten Lisse en gaan daar naar de kerk (3 van de 5 kinderen - de andere 2 hebben geen band met een kerk).

Motivatie van kinderen van respondenten om niet (meer) naar een specifieke activiteit te gaan

- 8 van de 18 ingevulde redenen zijn niet van toepassing of verkeerd begrepen
- 6 van de ouders geven aan dat hun kinderen de activiteiten te saai of te kinderachtig vinden. In de reacties komt "alleen maar luisteren" of "alleen maar kleuren en liedjes zingen" voor.
- 4 mensen geven aan dat er weinig kinderen of bekende kinderen op de activiteiten zitten of dat bijvoorbeeld ze niet meer gaan, omdat vrienden niet meer gaan. Ook iemand geeft aan dat deze is weggegaan, omdat hij/zij niet met de anderen in de groep kon opschieten.

- 1 iemand gaf aan dat hun oudste kind niet meer gaat, omdat er geen activiteit meer is in die leeftijdscategorie.

6.6 Aansluiting van activiteiten op interesses van kinderen

29 personen hebben de vraag over de aansluiting van activiteiten bij de interesses van hun kinderen beantwoord (zie hiervoor ook Bijlage II). Er hebben 8 personen daadwerkelijk de volgende toelichtingen gegeven:

't Zoldertje:	"m.i. oubollige materialen. Er is veel leuker materiaal."
Kindernevendienst:	"veel herhaling; Niet elke keer leuk; Te groot leeftijdsverschil, waarbij weinig rekening wordt gehouden met de oudere kinderen."
Kerkdienst/jeugddienst/doopdienst:	"niet echt interessant voor kinderen. Ook een jeugddienst is niet veel leuker dan een reguliere dienst, maar bij een doopdienst staan ze wel vooraan bij het doopvont te kijken."
Sirkelslag:	"positieve ervaring. Jammer dat het dit jaar niet doorging."
X-masproof:	"positieve ervaring. Jammer dat het dit jaar niet doorging."
LinQ:	"timmer niet of nauwelijks aan de weg. Activiteiten blijven uit. Men leest er bijvoorbeeld nauwelijks iets over in Drieklank."
Algemeen:	"er moet meer spanning in de programma's komen en ieder er meer bij betrekken. Actief deelnemen."

NB: De mening t.a.v. Sirkelslag is opmerkelijk gezien het feit dat Sirkelslag dit jaar gewoon is doorgegaan. Daarnaast moet de mening t.a.v. X-masproof worden afgezet tegen de ervaring van de jeugdouderlingen, die geen reactie hebben ontvangen op de uitnodiging hiervoor.

6.7 LinQ en jeugdpastoraat

Jongeren vinden het contact met jongeren en de hulp die geboden wordt belangrijke aspecten waaraan LinQ zou moeten voldoen. Opvallend is dat ouders naast de geboden hulp veel waarde hechten aan het contact onderhouden met jongeren nadat ze geholpen zijn. Ook het contact met jongeren en de jeugdwerkers worden als belangrijk gezien door ouders. Opvallend is dat vrouwen alle genoemde aspecten van LinQ belangrijk vinden en dat ook bijna in dezelfde mate belangrijk vinden, terwijl mannen met name de hulp die er geboden wordt belangrijk vinden. Over het algemeen gesproken vinden alle ouders die aan het onderzoek hebben meegedaan pastorale activiteiten belangrijk.

Belangrijk bij een activiteit als LinQ vindt men (meerdere antwoorden waren mogelijk):

- 48,3 % vindt het contact dat een kind heeft met jongeren belangrijk
- 55,2 % vindt het contact dat een kind heeft met jeugdwerker(s) belangrijk
- 69 % vindt het belangrijk dat door LinQ hulp wordt geboden
- 65,5 % vindt het belangrijk dat jeugdwerkers ook contact blijven onderhouden met een kind nadat hij/zij geholpen is bij dat "anders, nl ..."

1 persoon vindt niets belangrijk

2 personen geven aan de het een veilige plek is, aandacht voor het kind (maar liever op zaterdagavond, dan op koopavond).

1 persoon vindt het belangrijk dat er een plek is waar ze ook een christelijke levensstijl hebben waar het kind naartoe kan gaan als er een belangrijke gebeurtenis komt in het leven van het kind

1 persoon vindt dat LinQ zeer slecht georganiseerd is en vindt het heel jammer dat ze zo eigenwijs zijn.

Deze vraag werd beantwoord door 29 mensen. Er werden 5 antwoorden gegeven bij "anders, nl" Er waren meerdere antwoorden mogelijk.

6.8 Gewenste aanpassingen in jeugdwerkactiviteiten

De vraag over welke aanpassingen men graag zou zien in de activiteiten voor jongeren werd beantwoord door 29 mensen. De antwoorden zijn allen zeer divers en moeilijk in een groep of groepen in te delen.

Waar meerdere respondenten het over eens waren:

- De activiteiten mogen wel wat moderner en minder kinderachtig. De verhalen kunnen wel met wat meer variatie gebracht worden. (4 personen)
- Het is noodzakelijk de jeugd te onderrichten in het geloof. Dit hoeft niet altijd zo populair te zijn, het is gewoon nodig. (3 personen)
- Er is een deel van de ouders die heeft aangegeven geen idee te hebben of dit al in eerdere vragen beantwoord te hebben. (5 personen)

In het kort de andere suggesties die aangedragen zijn:

- Een duidelijker programma vooraf/meer voorspelbaarheid (2 personen)
- Meer leiding maakt het werk lichter, zodat deze minder snel opgeven.
- Meer uitstapjes, gesponsord door collecte.
- Meer oud en jong samen om een hechtere gemeenschap te creëren.
- Jeugddienst levendiger door discussie/debat tussen personen.
- Meer gebruik van Multimedia
- Ouders op hun verantwoordelijkheid aanspreken, goed voorgaan doet goed volgen.
- Locatie kindernevendienst kindvriendelijker. (West) Nu kleine ruimte met glazentafel en mag niet met de stoelen schuiven, omdat dit herrie maakt.

6.9 Mening over de leiding van activiteiten

De vraag "of de leiding op de hoogte is over wat er bij de jongeren speelt" is door 29 ouders ingevuld.

- Ruim de helft van de respondenten reageert positief op de vraag of de leiding op de hoogte is over wat er bij de jongeren speelt.
- De andere reacties zijn voornamelijk dat dit erg verschilt per leidinggevende en dat het niet alleen gaat om "het weten wat er speelt", maar dat het ook gaat om het kunnen overbrengen en het enthousiast maken van de groep.

Verder zijn er nog de opmerkingen "jammer dat er soms halverwege met een activiteit wordt gestopt" en "jammer dat er weinig jongeren aanwezig zijn bij de catechisatie van de grote kerk"

6.10 Wat kan de kerk doen om de jeugd te ondersteunen bij (geloofs)vragen?

Deze vraag werd beantwoord door 45 ouders. De respons (meerdere antwoorden waren mogelijk) geeft het volgende beeld:

- 20,4 % geeft aan geen idee te hebben wat de kerk zou kunnen doen of vindt dat de kerk er niets aan kan doen.
- 2,3 % vindt dat er genoeg wordt gedaan.
- 2,3 % is voor meer godsdienstonderwijs toegespitst op de belevingswereld van kinderen/jongeren.
- 6,9 % is van mening dat "kerkmensen" de jongeren het goede voorbeeld moeten geven door het kerkelijk leven uit te dragen en te vertellen over (hun/ons) het geloof.
- 11,6 % zegt dat we enthousiast moeten blijven en de bestaande activiteiten moeten ondersteunen.
- 20,9 % vindt dat de kerk meer betrokken moet zijn bij de kinderen, jongeren (en ouders). o.a. door kinderen persoonlijk te benaderen en de jeugd serieus te nemen. Het geven van een taak in de kerk(dienst) kan helpen ze medeverantwoordelijk te maken voor het gemeente gevoel. De jeugd blijven prikkelen.
- 39,3 % geeft aan dat het organiseren van laagdrempelige ontmoetingen (gespreksgroepen/catechese/kerkdiensten e.d.) gericht op pubers en afgestemd op de belevingswereld van pubers in hun stijl (muziek, moderne middelen, eten, drinken, onderwerpen, theater, tijden e.d.) bevorderend zou kunnen werken. Het bezoeken van zo'n georganiseerde ontmoeting moet "hip" zijn. Goed voor het imago van de puber.

Een vijfde van de respondenten geeft evenals de jongeren zelf dus aan dat de jeugd meer zelf betrokken moet worden bij activiteiten en dat de jeugd ook persoonlijker benaderd moeten worden. Bijna 40 % geeft aan dat er meer laagdrempelige activiteiten moeten komen voor pubers die afgestemd zijn op hun belevingswereld.

Twee antwoorden die tot nadenken geven:

- 1) "Er is gebleken dat als er een groepje leeftijdsgenoten in de kerk zit, deze op 16-22 jarige leeftijd consequenter met de kerk en kerkelijke contacten bezig zijn dan wanneer zij geen aansluiting hebben."
- 2) "Onze kerk (oost ?) sluit vrijwel niet meer aan op de mensen in de samenleving. Wijk West zoekt wel naar wegen voor aansluiting, maar het bestuur als zodanig stimuleert dit niet, integendeel, net zoals jullie in je voorstelronde schrijven; er gebeurt niks mee. De kerk is steeds meer een systeem dat op zichzelf draait en geen rekening houdt met de (normen, waarden, vraagstukken etc. van de) samenleving. Dit geldt landelijk in het algemeen en lokaal in het bijzonder. Algemene regels van de samenleving op het gebied van beleefdheid, samen praten, probleem oplossing worden door het bestuur genegeerd. Het bestuur gaat een enkelgang. Als gemeentelid word je niet geïnformeerd, zelfs niet eens over bv. Wat in vergaderingen besproken wordt."

Als we kijken naar wat ouders graag willen dat hun kinderen tijdens jeugdwerkactiviteiten wordt meegegeven, dan bestaat de top 5 uit:

- hoe hun kinderen houvast kunnen vinden in het geloof
- omgang met anderen

- een gedeelte derde plek voor: bijbelse principes, Bijbelverhalen, bidden, dat ze kind van God zijn
- bijbelse geschiedenis en het reilen en zeilen in de kerk
- het ontwikkelen van een relatie met God (door Jezus)

6.11 Motivatie waarom kinderen (mee) naar de kerk gaan

29 ouders gaven antwoord op de vraag over de redenen waarom kinderen (mee) naar de kerk gaan. Dit heeft de volgende respons opgeleverd (diverse antwoorden waren mogelijk):

- 44,8 % (13 personen) - De ouders willen het graag of verplichten het 't kind/de kinderen
- 17,2 % (5 personen) - Om ze met het geloof in aanraking te brengen of hierin te versterken
- 24,1 % (7 personen) - De ouders hebben beloofd hun kind(eren) gelovig op te voeden of vinden dat het bij de opvoeding hoort
- 10,3 % (3 personen) - De ouders vinden 't kind/de kinderen te jong om ze zelf te laten beslissen
- 17,2 % (5 personen) - Uit gewoonte
- 3,4 % (1 persoon) - Het kind zit op een Christelijke school
- 10,3 % (3 personen) - Het kind gelooft zelf en wil graag
- 3,4 % (1 persoon) - Een ouder is leiding van de KND
- 3,4 % (1 persoon) - De ouders kunnen dan samen naar de kerk
- 3,4 % (1 persoon) - Het kind kan dan andere Christelijke kinderen leren kennen

Ouders blijken dus een sterke invloed te hebben op de kerkgang van hun kinderen veelal vanuit een wens hun kinderen actief met het geloof op te voeden.

6.12 Motivatie dat kinderen niet (mee) naar de kerk gaan

16 ouders gaven antwoord op de vraag over de redenen waarom kinderen *niet* (mee) naar de kerk gaan. Dit heeft de volgende respons opgeleverd:

- 12,5 % (2 personen) - de kinderen wonen niet meer thuis/elders
- 25 % (4 personen) - 't kind/de kinderen zijn zelfstandig en beslissen dit zelf
- 6,3 % (1 persoon) - 't kind kerkt elders
- 6,3 % (1 persoon) - 't kind gelooft niet meer
- 31,3 % (5 personen) - 't kind/de kinderen hebben geen zin/interesse
- 6,3 % (1 persoon) - omdat de ouder(s) zelf niet gaat/gaan
- 6,3 % (1 persoon) - 't kind/de kinderen wil(len) liever uitslapen
- 6,3 % (1 persoon) - 't kind is getrouwd met iemand van een ander geloof en gaat daarom niet meer

6.13 Mening over de preek op zondag

Er is door 37 respondenten aangegeven wat hun mening is over de preek op zondagen (meerdere antwoorden waren mogelijk):

Tabel 10

interessant	17 personen	45,9 %
afwisselend	16 personen	43,2 %
actueel	20 personen	54,1 %
verhelderend	14 personen	37,8 %
be moedigend ⁸	23 personen	62,2 %
de preek verschilt heel erg per predikant en per onderwerp	26 personen	70,3 %
saai	4 personen	10,8 %
boeiend	5 personen	13,5 %
te lang	1 personen	2,7 %
te moeilijk	2 personen	5,4 %
inspirerend	1 persoon	2,7 %
Geen mening	3 personen	8,1 %

De overgrote meerderheid is tevreden over de preek op zondag zoals Tabel 10 laat zien. Tegelijkertijd kan er op aspecten als 'afwisseling' en 'actualiteit' nog wel verbetering plaatsvinden.

6.14 Over welke thema's/onderwerpen zou volgens ouders een preek moeten gaan?

37 ouders gaven antwoord op de vraag m.b.t. de thema's waarover een preek zou moeten gaan. De antwoorden laten hier een aantal grote verschillen zien in de beleving van de preken binnen de gemeentes en de beleving van de kerk in het algemeen. Daar waar het grootste gedeelte op zoek is naar een koppeling tussen de bijbel, het geloof en de actualiteiten / het dagelijkse leven, is er een ander gedeelte die een meer letterlijke uitleg wil van de bijbel. Zoals gezegd zijn de meeste antwoorden gericht op een preek waarbij de link wordt gelegd tussen de actualiteit en de bijbel. Actuele thema's waarmee men in het dagelijkse leven vooruit kan. Er worden ook een aantal vragen gesteld die verband houden met het eigen persoonlijke geloofsleven. Daarbij gaat het om de keuzes die men maakt in het leven, het gezin en vragen die de diepte in gaan voor wat betreft het christelijk geloof. Vragen die centraal staan in het leven als Christen en een uitleg die gebaseerd is op de bijbel.

Andere thema's die aangedragen worden:

- (Naasten)liefde
- Versterken van het persoonlijke geloof
- Kennis opdoen
- Vragen beantwoord krijgen

⁸ Synoniem voor: opbeurend, hartversterkend, opbouwend, troostend, verkwikkend

Een aantal respondenten is tevreden met de huidige onderwerpen en zien jaarlijks de juiste onderwerpen terug komen. Een aantal andere respondenten neigt zoals eerder al aangegeven naar meer letterlijke uitleg / vertellingen vanuit de Bijbel.

6.15 Wat vinden ouders van de muziek tijdens de kerkdiensten?

37 ouders gaven antwoord op de vraag over de muziek tijdens kerkdiensten. De meerkeuze antwoorden zijn terug te vinden in Bijlage II. Wat opvalt, is dat evenals bij de jongeren er naast tevredenheid met de muziek die nu tijdens de kerkdiensten aan bod komt, toch ook door meer dan een derde van de respondenten wordt aangegeven dat de muziek wel wat swingender en moderner mag en meer dan 40 % geeft aan dat er meer Opwekking of nummers uit de evangelische liedbundel gezongen zouden moeten worden.

De open antwoorden zijn voornamelijk positief (10 respondenten hebben een open antwoord gegeven). Mensen zijn tevreden met de huidige muziekkeuze in de kerk. De mix van gezangen, psalmen en liederen uit de opwekkingsbundel wordt over het algemeen als positief ervaren. Dit beeld ondersteunt de antwoorden bij de meerkeuze vraag, daar zijn ook voornamelijk positieve antwoorden te vinden. Slechts een enkeling die een open antwoord heeft gegeven vindt het momenteel te saai of wil graag meer andersoortige muziek.

6.16 Ideale kerkdienst volgens ouders

37 ouders gaven antwoord op de vraag over hun ideale kerkdienst. Een ideale kerkdienst lijkt niet reëel. De respondenten zijn daarin zeer realistisch. Een mix voor jong en oud, actualiteiten, maar heel wonderlijk ook veel mensen die pleiten voor andere muzieksoorten. Wat opvalt, is voornamelijk de gemeenschapszin bij mensen; men wil graag andere gelovigen ontmoeten en samen het geloof belijden.

Andere onderwerpen die naar voren komen:

- Meer aandacht voor jongeren
- 'Vlotte' muziek
- Een inspirerende dienst met een bemoedigend einde

Naast deze onderwerpen wordt er ook veel teruggepakt op de antwoorden bij vraag 51 voor wat betreft de actualiteit. Geen praatje tijdens een preek maar voornamelijk nuttige informatie samengevat in een goede preek. De keuze voor bepaalde liederen is op zich prima, maar men vraagt ook veel om vlotte liederen en afwisseling van instrumenten. Instrumenten lijken voor een groot deel het gevoel rondom een kerkdienst te bepalen. Eigenlijk samen te vatten als zijnde een meer laagdrempelige dienst. Ook is er een aantal mensen die het momenteel al prima vinden.

6.17 Interesse in geloofsofvoeding ondersteunende activiteiten

Tabel 11

Geslacht	Leeftijdsklasse	Interesse in geloofsofvoeding ondersteuningsactiviteiten ⁹							
		Geloofs-opvoedcursus	Pastorale ondersteuning	Professionele jeugdwerker	Alpha cursus	The magespreks-avonden	Huisbezoek	Kring voor Jonge ouders	
Man	31-35 jaar								
	36-40 jaar	1							
	41-45 jaar							2	
	45-50 jaar			1					
	51-55 jaar					1			
	56-60 jaar		1	1	1	1	1		
	61 en ouder								
Totaal		1	1*	2	1*	2	1*	2*	
Vrouw	31-35 jaar				1				2
	36-40 jaar	3			1			2	
	41-45 jaar	1	1		1	1		1	1
	45-50 jaar	3	2	2	2	2	2	2	1
	51-55 jaar			1		1			
	56-60 jaar								
	61 en ouder								
Totaal		7	3	3*	5	9	3	6	

* significante relatie (2-zijdig)

Uit deze tabel blijkt dat mannen in de meeste gevallen significant minder behoefte hebben aan geloofsofvoeding ondersteunende activiteiten dan vrouwen. Bij vrouwen is er absoluut de meeste behoefte aan the magespreksavonden.

⁹ N (aantal respondenten) = 10 (man), 19 (vrouw)

Tabel 12

Geslacht	Leeftijdsklasse	Zou u wel eens willen praten over.... ¹⁰					Opvoeding: sturen of loslaten
		Geloofsopvoeding basisschoolkinderen	Geloofsopvoeding Middelbare school kinderen	O mgaan met pubers	Alleenstaand en opvoeden		
Man	31-35 jaar						
	36-40 jaar					1	
	41-45 jaar	1	1	1		1	
	45-50 jaar			1			
	51-55 jaar					2	
	56-60 jaar					1	
	61 en ouder						
Totaal		1	1	2	0	5	
Vrouw	31-35 jaar	3					
	36-40 jaar	3		1		2	
	41-45 jaar	1	3	3		2	
	45-50 jaar	2	4	3	1	2	
	51-55 jaar					1	
	56-60 jaar						
	61 en ouder						
Totaal		9	7*	7	1	7	

* significante relatie (2-zijdig)

Ook hier blijkt dat mannen minder behoefte hebben aan praten over bepaalde onderwerpen dan vrouwen. Wel hebben beide sexen interesse om te praten over 'Opvoeding: sturen of loslaten'.

¹⁰ N (aantal respondenten) = 10 (man), 19 (vrouw)

6.18 Behoeften van ouders zelf

We hebben al kunnen constateren dat ouders zeker geïnteresseerd zijn om een te praten over geloofsopvoeding (Tabel 11). Uit de resultaten (Tabel 12) blijkt verder dat voor elke leeftijdsfase waarin de kinderen van de respondenten zich bevinden er interesse is in het praten over geloofsopvoeding. Ook in het praten over het sturen of loslaten van je kind(eren) is interesse (12 van de 29 respondenten geven hun interesse hiervoor aan).

Evenals bij de jongeren is in de enquête gevraagd naar de 5 dingen die de ouders het meeste bezig houden. Deze top 5 is uiteraard anders dan die van de jongeren. In Bijlage II kan de respons uitgebreid bekeken worden; hier behandelen we alleen de top 5:

Top 5 van meest genoemde onderwerpen door de respondenten:

- 1) De zorg voor mijn kinderen
- 2) Mijn relatie
- 3) Vriendschappen
- 4) Werk, balans werk-privé, thuissituatie, zorg voor familie/ouders en de kerk (gedeelde plaats)
- 5) De zin van het leven

Top 5 posities in relatieve belangrijkheid van een onderwerp:

- 1) M' n relatie
- 2) De zorg voor mijn kinderen
- 3) God
- 4) Thuissituatie
- 5) Sexualiteit

De kinderen en hun relatie is voor ouders duidelijk een grote prioriteit in en belangrijk aspect van hun leven.

Als we kijken naar de activiteiten waar ouders zich mee bezig houden, ontstaat er de volgende top 5:

- 1) TV kijken, lezen, vrijwilligerswerk voor de kerk, iets leuks doen met mijn kind(eren) (gedeelde plaats)
- 2) Bij vrienden op visite
- 3) Sport
- 4) Mijn/het geloof en kerkelijke activiteiten (gedeelde plaats)
- 5) Uitgaan en ander vrijwilligerswerk (gedeelde plaats)

Opvallend is dat vrijwilligerswerk voor de kerk ook een prominente plek inneemt in het sociale leven van de respondenten.

6.19 Hoe ouders op de hoogte willen worden gehouden

29 ouders gaven antwoord op vraag m.b.t. hoe zij op de hoogte willen worden gehouden van kerkelijke activiteiten (meerdere antwoorden waren mogelijk):

- 10,3% - via hyves (3 personen)

- 34,5 % - via de website van de kerk (10 personen)
- 86,2 % - via de Drieklank (het kerkblad) (25 personen)
- 55,2 % - via e-mail (16 personen)
- 6,9 % - flyers (bijv. school/kerk) (2 personen)
- 3,5 % - jaarprogramma (1 persoon)

Evenals jongeren geven ouders aan met name op de hoogte te willen worden gehouden via e-mail, de Drieklank of via de website van de kerk. Deze voorkeur is dus voor alle leeftijdscategorieën vrijwel hetzelfde. Ook vindt het merendeel van de ouders dat zij voldoende over de jeugdwerkactiviteiten geïnformeerd worden. Er is hier geen verschil tussen mannen en vrouwen. De enige afwijking die noemenswaardig is, is dat 3 van de 8 ouders in de leeftijd van 36-40 jaar aangeven dat zij niet voldoende geïnformeerd worden.

6.20 Interesse om zich in te zetten als vrijwilliger

23 van de 37 respondenten geven aan vrijwilligerswerk te doen voor de kerk. De inzet en interesse is er dus absoluut bij deze ouders.

6.21 Hoe ouders te betrekken bij reguliere diensten

Over het algemeen is het oordeel van ouders over de preek op zondag erg positief! Dit is een compliment richting de predikanten. Ook over de muziek zijn ouders niet ontevreden en de teksten inspireren de meeste respondenten; wel komt ook net als bij de jongeren naar voren dat het wel wat moderner mag en dat er een behoefte is aan meer Opwekking of nummers uit de evangelische liedbundel.

Op de vraag "gaat u wel eens naar een andere kerk", zijn de volgende resultaten van toepassing:

- van de 22 vrouwen die deelgenomen hebben aan het onderzoek, gaat de helft (met name in de leeftijd van 31-50 jaar; 6 van de Grote Kerk en 4 van de Gereformeerde Kerk) wel eens naar de Pauluskerk i.t.t. 1/5^e van de in totaal 15 mannen.
- 7 van de 22 vrouwen gaan wel eens naar de Grote Kerk evenals 3 van de 15 mannen.
- 1 man en 3 vrouwen gaan wel eens naar de Gereformeerde Kerk
- 3 vrouwen gaan wel eens naar de Evangeliegemeente (2 Hervormd West, 1 Gereformeerd)
- 4 vrouwen gaan wel eens naar de Meerkerk (2 Hervormd West, 2 Gereformeerd)
- 3 mannen en 2 vrouwen gaan wel eens naar de Katholieke kerk.

Klaarblijkelijk hebben de Pauluskerk en andere minder traditionele kerken een bepaalde aantrekkingskracht voor vrouwen. Kerkdiensten op TV of Internet worden ook regelmatig bekeken door 6 mannen en 11 vrouwen.

7. Eindconclusies

Hieronder zijn de conclusies weergegeven van dit behoeftenonderzoek. De conclusies zijn ingedeeld in subparagrafen die elk een aspect van het onderzoek behandelen. Impliciet worden in deze paragrafen de antwoorden gegeven op de onderzoeksvragen die aan het begin van het onderzoek gesteld zijn en die de basis vormen van dit onderzoek.

7.1 Conclusies enquête jongeren

Bekendheid van jongeren met jeugdwerkactiviteiten

Aandachtspunt bij alle conclusies is dat er aan deze enquête vrijwel geen niet- of randkerkelijken hebben deelgenomen; we hebben dus te maken met een merendeel aan respondenten die actief bij de kerk en/of het kerkenwerk betrokken zijn en daardoor meer dan gemiddeld betrokken zijn en op de hoogte zijn van activiteiten.

Van alle jeugdwerkactiviteiten zijn alle respondenten met evenveel activiteiten bekend als onbekend. Een opvallende uitkomst is dat jeugddiensten nog steeds een zeer bekend en geliefd fenomeen zijn, terwijl er al een tijd geen jeugddiensten meer worden gehouden. Er is hier dus sprake van een na-ijleffect; jeugddiensten zijn een begrip in onze gemeenten waarschijnlijk o.a. omdat ze jarenlang aangeboden zijn.

Uit de enquête blijkt dat deelname aan een activiteit samenhangt met de bekendheid ervan, wat aan sich een open deur is. Bekendheid onder de doelgroepen waarvoor specifieke activiteiten bedoeld zijn, is voor 4 (met name de 25+-groep) van de 30 activiteiten niet optimaal. Een oorzaak hiervoor zou kunnen liggen in gebrek aan doelgroepgerichte communicatie over deze activiteiten.

De minst bekende activiteiten zijn: Follow me, Jong verrast oud met Valentijn, Catechese verstandelijk gehandicapten, Mentorcatechese en C-dienst (deze activiteit is per 2010 ook gestopt). Drie van deze activiteiten worden binnen de Gereformeerde kerk aangeboden. Onbekendheid kan te maken hebben met de frequentie van de activiteit, de bekendheid die eraan gegeven wordt, aan het feit dat de doelgroep waarvoor de activiteit bestemd is niet onder de respondenten aanwezig was en doordat de activiteit niet bestemd is voor de respondenten die wel deelgenomen hebben aan het onderzoek en daardoor informatie erover hen niet bereikt (geen relevantie) of dat er dan geen interesse voor is.

Er is tenslotte nog onvoldoende bekendheid onder jongeren over de activiteiten van andere PKN gemeentes dan waar zij zelf kerken. Dit kan te maken hebben met het feit dat PKN Lisse nog niet concreet genoeg (zichtbare) invulling krijgt in de praktijk voor en communicatie naar jongeren.

Oordeel van de jeugd over jeugdwerkactiviteiten

17 activiteiten van de in totaal 30 geënquêteerde jeugdactiviteiten krijgen een positief *totaal*oordeel. Het is een constructief gegeven dat geen van de activiteiten een uitgesproken negatief totaaloordeel krijgt van de respondenten die eraan deelnemen. Wat er aangeboden wordt, wordt dus *over het algemeen* als goed ervaren.

15 activiteiten sluiten over het algemeen goed aan bij de leefwereld van de jongeren. 3 activiteiten krijgen van de jongeren een negatieve beoordeling als het gaat om aansluiting met hun belevingswereld ('t Laddertje, Kinderweekendkamp en Basiscatechese) en 2 hangen tegen een negatieve beoordeling aan. Voor de overige activiteiten is het moeilijk een goed oordeel te geven over de aansluiting bij de leefwereld doordat er te weinig respondenten voor

deze activiteit waren of het oordeel 50/50 was. Uiteraard moeten we ook bij deze conclusies aantekenen dat met name betrokken jongeren de enquête hebben ingevuld; dit kan een vertekend beeld geven. Het kan immers zijn dat jongeren juist niet deelnemen, omdat het niet aansluit bij hun belevingswereld en interesses. Doordat er ook vrijwel geen randkerkelijken hebben deelgenomen aan de enquête, kunnen we hierover echter geen uitspraken doen.

Bijna één derde van de ondervraagde jongeren die een activiteit bezoekt, ervaart deze als positief en wenst geen verandering. Ondanks dat het globale beeld is dat jongeren vinden dat activiteiten aansluiten bij hun belevingswereld, blijkt als er verder gevraagd wordt dat twee derde van de ondervraagden wel degelijk een aanpassing van de vorm en inhoud van activiteiten wenst. Genoemde aanpassingen zijn: meer leeftijdsgenoten bij de activiteit, meer diepgang en een persoonlijke aanpak binnen de groep of meer aansluiting bij de actualiteit. Deze vier punten kunnen dan ook als randvoorwaarden of zogenaamde hygiënefactoren worden gezien voor aansprekende activiteiten voor jongeren. Aansluiting bij de actualiteit is van belang om jongeren een beeld te geven van de toepasbaarheid van het geloof in het heden en in hun persoonlijke leven; dit schept een relevantie van het geloof die zeer van belang is om jongeren te binden aan het geloof en aan de kerk. Verdere aandachtspunten t.a.v. jeugdwerkactiviteiten:

- Houdt activiteiten/thema's luchtig en ontspannen, maar behoudt ook enige diepgang zodat het voor iedereen interessant blijft;
- Let erop dat de boodschap van het evangelie bij activiteiten niet op de achtergrond raakt;
- Het contact met leeftijdsgenoten wordt erg belangrijk gevonden (dit punt komt in de hele enquête vaak terug in de respons!);
- Schaf geen succesvolle/leuke activiteiten af (bijv. dropping); dit stimuleert niet om aan andere/nieuwe activiteiten deel te nemen; en
- Zorg dat er opeenvolgende activiteiten zijn voor elke leeftijdscategorie, zodat jongeren niet in een gat vallen omdat er bij een bepaalde leeftijd geen (interessant) aanbod meer is. Dit werkt afhaken van jongeren in de hand.

Motivatie om jeugdwerkactiviteiten wel/niet te bezoeken

Uit de reacties valt duidelijk op te maken dat het grootste deel van de jongeren die aan de enquête deelnemen, met plezier naar de activiteiten gaan zoals ook al uit de vorige paragraaf bleek. Dit plezier ontstaat omdat ze naar een leuke groep gaan, vanwege de gezelligheid en het bezig zijn met hun geloof. Verder valt op dat contact met leeftijdsgenoten met name belangrijk is bij tieners en dat ondersteuning in het geloof vanaf 16 jaar als belangrijk wordt ervaren. Deze aspecten kunnen dus eveneens worden beschouwd als randvoorwaarden voor succesvolle activiteiten.

Ruim een kwart van de jongeren moet van zijn de ouders naar een jeugdactiviteit. In de leeftijdsklassen 11 t/m 20 jaar spelen ouders een grote rol in het sturen van hun kinderen naar activiteiten en deze rol speelt significant het meest in de leeftijdscategorie 11 t/m 15 jaar. Dit schept een dubbele situatie; enerzijds is 'dwang' van ouders klaarblijkelijk een manier om de jeugd naar activiteiten te krijgen, anderzijds geeft de jeugd zelf aan over het algemeen met plezier naar een activiteit te gaan. Als bij alle activiteiten de randvoorwaarden aanwezig zijn die eerder hierboven genoemd zijn, zullen deze jongeren hopelijk ook zonder de dwang van de ouders jeugdactiviteiten (blijven) bezoeken.

De jongeren die aangegeven hebben niet naar de activiteiten te gaan, zijn voornamelijk niet gemotiveerd om te gaan of kunnen geen voor hen passende activiteit vinden. De redenen "geen tijd" en "niet leuk/saai" zouden een gevolg kunnen zijn van het ook veel genoemde "er gaan weinig jongeren van mijn leeftijd/die ik ken". Andere genoemde redenen zijn dat de

activiteiten niet altijd goed bekend zijn en dat jongeren die niet bij de kerk zijn aangesloten, een hogere drempel ervaren om naar activiteiten te gaan. Vier jongeren die eerst wel een activiteit bezochten en nu niet meer, geven met name aan dat zij bij die activiteiten niet vonden wat zij verwachtten. De vraag is in hoeverre er op dit moment actief ingezet wordt op het behouden van jongeren voor activiteiten. Een manier hiervoor zou kunnen zijn om jongeren die willen stoppen met een activiteit te verwijzen naar andere activiteiten binnen de gemeenten die wellicht beter aansluiten op hun behoeften. E.e.a. hangt ook samen met het eerder genoemde ervaren gebrek aan persoonlijke aanpak binnen activiteiten; juist door een persoonlijke aanpak kan beter gemonitord worden of een jongere dreigt af te haken en kan er nog op tijd hierop ingespeeld worden door bijvoorbeeld een (kleine) aanpassing van de activiteit.

Het blijkt dat het noodzakelijk is om jongeren betrokken te houden bij de activiteiten. Alle hiervoor genoemde randvoorwaarden zorgen voor meer gezelligheid en motivatie om mee te doen. Als er een gat valt na een groep of een jongere haakt af, zou je jongeren kunnen verliezen die niet zo makkelijk weer terug komen. Daarom is het belangrijk om continu te toetsen of de activiteit nog wel voldoet aan de verwachtingen van de jongeren en zo niet, aanpassingen door te voeren. Hierdoor kun je binnen elke leeftijdscategorie een hechte groep creëren die voelt dat er naar hun (individuele) wensen geluisterd wordt en die samen door kunnen groeien en daardoor meer betrokken zullen blijven.

Oordeel over de leiding van activiteiten

De leiding van activiteiten krijgen een goede beoordeling; men vindt de leiding betrokken en geïnteresseerd. Dit is een compliment voor de huidige leiding. Punten van aandacht voor de leiding, jeugdouders en de Jeugdraad zijn de eerder genoemde randvoorwaarden. Deze hebben met name betrekking op (het format van) de activiteiten zelf, maar de leiding zal deze aandachtspunten moeten implementeren en erop sturen dat hier aan voldaan wordt. De leiding heeft immers bij uitstek een grote impact op (het vormgeven van) de activiteiten. Dit sturen is uiteraard een continu proces.

Bij twee activiteiten is er een punt van kritiek geuit. Bij LinQ wordt er door een teamlid aangegeven dat er geen teamgeest door hem/haar wordt ervaren en binnen de 18+ groep wordt de leiding niet altijd als goed ervaren. Er zal door de huidige leiding zelf moeten worden onderzocht welke motivatie aan deze kritiek ten grondslag ligt en daar zal iets aan gedaan moeten worden. Een gebrek aan teamspirit is fnuikend voor activiteiten, omdat dit mogelijk zijn weerslag kan hebben op de jongeren die de activiteit bezoeken. Daarnaast kan een gebrek aan teamspirit leiden tot het afhaken van vrijwilligers, wat gezien het tekort aan vrijwilligers voorkomen zou moeten worden.

LinQ en jeugdpastoraat

Geconcludeerd kan worden dat LinQ een bekende activiteit is bij het merendeel van de jongeren, maar dat deelname onder geënquêteerden beperkt is en dan met name vanuit de Hervormde Gemeente. Er zijn momenteel 5 deelnemers aan LinQ (waarvan 4 jongeren uit de Gereformeerde kerk) en 2 jongeren hebben in het verleden deelgenomen. Vijf jongeren geven aan gebruik te zullen maken van LinQ, maar 29 van de 41 jongeren heeft aangegeven geen gebruik te zullen maken van LinQ omdat zij er geen behoefte aan hebben of geen problemen ondervinden. Er is overigens geen informatie bekend bij Taskforce 7 t.a.v. het totaal aantal hulpvragen, kerkgezindheid of andere kenmerken van de jongeren die gebruik maken van LinQ. Het is daardoor moeilijk om een oordeel te vormen over de activiteit op zich. Nog los van het feit dat het resultaat van het bieden van hulp en het daarmee voorkomen van sociaal maatschappelijke schade moeilijk te kwantificeren is op welk niveau dan ook.

Aangezien LinQ nu wordt aangemerkt als activiteit in het kader van jongeren*pastoraat*, kan het zijn dat jongeren LinQ zien als activiteit die bestemd is voor jongeren die problemen hebben. De dubbele insteek van LinQ¹¹ met Inloop¹² en LinQ Connect¹³ werkt wellicht verwarrend wat een negatief effect kan hebben op potentiële deelname. Ook is het niet duidelijk voor welke leeftijdscategorie LinQ bedoeld is en wat exact de hulp inhoudt die bij Connect geboden wordt.

LinQ heeft dus ons inziens enerzijds een positioneringsprobleem; jongeren kunnen de activiteit LinQ Inloop niet goed plaatsen waardoor het onderscheid met andere jeugdactiviteiten niet duidelijk is. LinQ zou zich moeten afvragen wat hun Inloop nu biedt wat andere bestaande activiteiten nog niet bieden en of er behoefte is aan wat zij bieden? Anderzijds zijn zij waarschijnlijk voor wat betreft LinQ Connect niet bekend genoeg bij de *juiste* doelgroep. Immers, LinQ is namelijk bekend bij de respondenten maar de meerderheid geeft aan er geen gebruik van te maken omdat zij geen behoefte eraan of geen problemen hebben. Dit zou aan de ene kant te maken kunnen hebben met de vage beschrijving van wat Connect biedt; een explicietere uitleg over de problematiek (waarmee een jongere zich dan beter kan identificeren) waarvoor jongeren bij hen terecht kunnen en het feit dat er professionals uit het werkveld de hulp verlenen, kan al een hoop verhelderen. Aan de andere kant zal LinQ zich moeten beraden waar zij exact hun communicatie moeten uitzetten om de juiste doelgroep voor Connect te interesseren. Hierdoor moet LinQ zich niet beperken tot de gemeentegrenzen of de kerk wat ons betreft.

Pastorale activiteiten an sich worden tenslotte door de jongeren als belangrijk ervaren. Dit kan dus ook gezegd worden t.a.v. de pastorale activiteiten van LinQ.

Kerkdiensten op zondag

Bijna alle ondervraagden bezoeken wel eens een kerkdienst (93,8%). Degenen die nooit een kerkdienst bezoeken hebben hier uiteenlopende redenen voor. De conclusie is dan ook dat er onder de ondervraagden die de kerk nooit bezoeken geen eenduidige oorzaak is waarom de kerk niet bezocht wordt.

Een wekelijkse aparte kerkdienst voor jongeren is niet gewenst. Er is wel behoefte aan toegankelijker preken, indeling van de diensten en muziek. Uit de reacties blijkt dat een groot deel van de jongeren zich niet kan vinden in de huidige kerkdiensten en de inhoud daarvan. Veel vraag is naar een meer actuele en concrete preek; een preek die de dingen die jongeren bezig houdt belicht. Ook hieruit blijkt dus weer het belang van de eerder genoemde relevantie van actualiteit en aansluiting op de leefwereld van je toehoorders; geloof moet toepasbaar zijn in het nu. Ook wordt aangegeven dat jongeren tijdens de dienst meer behoefte hebben aan mogelijkheden tot gesprek over de preek of tijdens een kerkdienst. Klaarblijkelijk ervaart men de kerkdienst zoals die nu is als teveel alleen maar zenden i.p.v. interactiviteit. Dit zou te verklaren kunnen zijn vanuit de tijdgeest van nu waar alles interactief is van o.a. Internet en TV tot school/studie maar ook uit de (ook bij ouders zoals uit dit onderzoek blijkt) behoefte aan meer (gesprek over) beleving van en bij zaken. Het positieve effect van interactie en een grotere *persoonlijke* beleving is dat het de betrokkenheid van jongeren bij de kerk kan vergroten.

¹¹ Bron: website LinQ Lisse: www.linqlisse.nl

¹² LinQ Inloop: wat gecommuniceerd wordt als "Een gezellige plek waar je kunt zijn zoals je bent. Dat is onze gezellige 'huiskamer', gelokaliseerd in het centrum van Lisse. Loop eens bij ons binnen, gezellig voor een praatje, tv kijken, een ontmoeting of een spel. Koffie en thee is gratis."

¹³ LinQ Connect: wat gecommuniceerd wordt als "Een individueel contact op jouw verzoek, als steuntje in de rug. Soms kan dit nodig zijn, bijvoorbeeld als je een moeilijke periode terecht bent gekomen en/of informatie of advies wil over een specifiek onderwerp."

De overgrote meerderheid van de jongeren geeft aan dat de muziek wat moderner en swingender mag. Hoofdredeenen voor de ontevredenheid zijn dat de muziek momenteel saai is en dat de teksten te moeilijk en te langdradig zijn. Als de melodie saai is en teksten als te moeilijk en langdradig worden ervaren, zullen ze de jeugd ook minder raken en dat is juist datgene waar ze naar op zoek zijn, die beleving en de herkenning van 'dat zou op mij van toepassing kunnen zijn'. De muziek zou swingender en moderner kunnen worden door meer bandjes tijdens de kerkdienst, meer piano en minder orgel, meer Gezangen en nummers uit Opwekking of Evangelische bundel. Belangrijk voor de jeugd is wel dat in de muziek de PKN-identiteit behouden wordt; het hoeft dus niet alleen maar Evangelisch te zijn. Het gaat dus om een balans in de liturgie en dienst; een mix tussen het traditionele van de kerk en daarnaast meer luchtigheid, interactie en modernere muziek (of vrolijkere muziek) is blijkbaar gewenst. Bovendien zijn verdieping van het geloof en meer actualiteit ook wensen voor wat betreft de perfecte eigen dienst.

Het bovenstaande wordt bekrachtigd door het gegeven dat 48 % van de respondenten aangeeft wel eens naar kerkdiensten van wijkgemeente Oost te gaan. Oost heeft klaarblijkelijk een profiel dat lijkt te passen bij de (behoeften van) jongeren. Dit geldt eveneens voor de Meerkerk en de Evangelische Gemeente, echter in mindere mate dan voor wijk Oost. Dit past ook in het plaatje dat de jeugd vindt dat "het niet de Evangelische kant op hoeft te gaan".

Hoe willen jongeren op de hoogte gehouden worden van activiteiten?

Ongeacht leeftijd willen jongeren op de hoogte gehouden worden van jeugdwerkactiviteiten via e-mail, de Drieklank, Hyves of via de website van de kerk. Wat opvalt is dat de Drieklank, naast de zogenaamde nieuwe media, hoog eindigt in de lijst. Ook de jeugd leest dus de Drieklank. Het beste is om als je communiceert al deze kanalen te gebruiken, zodat je zeker weet dat je boodschap aankomt.

Interesses van jongeren

School, de liefde, vriendschappen en werk zijn belangrijke thema's voor jongeren.

Jongeren houden zich veel bezig met sport, leuke dingen doen met vrienden, gamen, uitgaan en zich op sociale netwerksites (Hyves, MSN e.d.) begeven. Met deze interesses kan rekening gehouden worden bij (thema's voor) activiteiten of tijdens een kerk- of jeugddienst om de jeugd gericht aan te spreken.

Daarnaast geeft deze informatie ook veel inzicht in de sociale context waarin jongeren zich bevinden en die veel breder is dan de kerk alleen. Het zou dan ook een waardevolle toevoeging zijn aan de nu veelal 'serieus' ingestoken activiteiten ook activiteiten te bieden die appelleren aan andere behoeften van jongeren. Organiseer bijvoorbeeld eens een middagje sporten, een filmavondje of game-avond waarbij ook jongeren van buiten de kerk welkom zijn. Dat soort activiteiten zijn veel laagdrempeliger en meer ongedwongen waardoor je als kerk je bereik ook kunt vergroten en daardoor meer jongeren aan kan trekken dan alleen uit de kerk. Bovendien vergroot je zo als kerk je contactmomenten met de jongeren waardoor de betrokkenheid groter kan worden.

Interesse om zich in te zetten als vrijwilliger

Jongeren zijn bereid zich in te zetten als vrijwilliger. Een redelijk deel van de respondenten is al actief betrokken (22 %). Het is een hoopvol gegeven dat deze al betrokken jongeren bereid zijn zich op de een of andere manier in te zetten als vrijwilliger. Samen met de jongeren zal moeten worden bepaald of en voor wat voor soort activiteiten zij een bijdrage zouden willen leveren. Hier is in de enquête namelijk niet verder naar gevraagd.

7.2 Conclusies enquête ouders

In Tabel 2 van de resultaten van de enquête onder ouders konden we zien in welke leeftijdscategorieën de meeste kinderen nu vallen onder de 45 respondenten. Aan de hand van deze tabel kan rekening worden gehouden met de opbouw van het soort activiteiten dat momenteel en in de toekomst door de kerk wordt aangeboden. Dit zou nog beter kunnen als een dergelijke tabel gemaakt zou worden voor de hele gemeenten (i.p.v. alleen voor deze 45 respondenten). Zo'n exercitie helpt de kerk inzicht te krijgen in en te anticiperen op de demografische ontwikkeling van de gemeente. Daarnaast geeft het informatie over aan welke ouders (met een bepaalde leeftijd) de kerk welke informatie over een bepaalde activiteit zou kunnen sturen. Zo kunnen ouders heel gericht geïnformeerd worden met informatie over (jeugd)activiteiten die relevant zijn voor henzelf of voor de leeftijd die hun kinderen nu hebben.

Bekendheid van ouders met de jeugdwerkactiviteiten

Uit de resultaten blijkt dat de bekendheid met activiteiten die er voor hun kinderen (in een bepaalde leeftijd) zijn, erg goed is. Dit is op zich logisch, omdat het merendeel van de ouders die hebben deelgenomen aan de enquête zelf ook een actief kerklid is (zoals eveneens bleek uit de resultaten). De kans is verder groot dat de kinderen van deze ouders meer dan gemiddeld zelf ook actief zijn in de kerk (of uit zichzelf of op aandringen van de ouders/cq. doordat de kinderen nog zo klein zijn dat ze gewoon gebracht worden door ouders: zoals uit deze enquête en die van de jongeren bleek); waardoor de ouders zelf ook meer op de hoogte zijn van de activiteiten. De kindernevendienst en de jeugddienst zijn evenals bij de jongeren zelf de meest bekende activiteiten. Ouders blijken zelfs meer bekend te zijn met jeugdwerkactiviteiten dan de jeugd. Dit kan ermee te maken hebben dat de ouders wellicht meerdere kinderen hebben die elk in een andere leeftijdscategorie vallen, terwijl jongeren veelal alleen interesse hebben in of te maken hebben met jeugdwerkactiviteiten voor hun eigen leeftijd (zeker als zij zelf geen vrijwilliger zijn).

Activiteiten van de Gereformeerde Kerk zijn niet goed bekend bij Hervormde ouders. Hier doet zich dus dezelfde tendens voor als bij de jeugd en waarschijnlijk vanwege dezelfde redenen (bijvoorbeeld nog weinig zichtbare PKN activiteiten en integratie van de gemeenten).

Oordeel over en deelname aan jeugdwerkactiviteiten

De totaaloordelen die ouders van hun kinderen horen, wijken over het algemeen niet heel erg af van datgene wat de jeugd zelf aangeeft. Uit de resultaten blijkt dat ouders even vaak horen dat kinderen positieve oordelen geven over de activiteiten als negatieve. De vraag hierbij is natuurlijk of het altijd dezelfde kinderen zijn die een negatief of positief oordeel geven of dat het per jongere per keer verschilt. Voor de meeste activiteiten is dit niet eenduidig, maar het valt op dat er voor activiteiten als 't Zoldertje en 't Laddertje overwegend negatieve totaaloordelen worden gehoord bij ouders over deze activiteiten. Aangezien de jeugd zelf in hun enquête hetzelfde negatieve oordeel hebben gegeven over 't Laddertje, kunnen we redelijkerwijs aannemen dat 't Laddertje niet goed aansluit bij wat de jongeren willen. Bovendien wordt de reactie 'ik wil de volgende keer niet meer' het meest gehoord door ouders van jongeren van 11-15 jaar en 16-21 jaar; dit zijn precies de leeftijdscategorieën voor de activiteiten 't Laddertje en 't Zoldertje. Er zou nader moeten worden uitgezocht of ditzelfde beeld ook geldt voor 't Zoldertje. Het blijkt verder dat de activiteiten die een fun/luchtig/niet traditioneel karakter of vorm hebben (zoals Sirkelslag, kampen, EO-jongerendag, Startweekactiviteiten) beter gewaardeerd worden dan echt Bijbel- en kerkgerelateerde activiteiten in een traditioneel jasje. Vorm is dus zeker voor jongeren even belangrijk als de inhoud.

Een opvallend inzicht is ontstaan na een diepere analyse van de totaaloordelen van jeugdwerkactiviteiten op basis van leeftijdsklassen. In de leeftijdsklasse 11-15 jaar komen absoluut gezien negatieve reacties op jeugdwerkactiviteiten meer voor dan positieve. Het *significante karakter van de relatie* van deze leeftijdsklasse met de reactie 'dat zij niet meer willen' bekrachtigt dat het vaker voorkomen van deze reactie niet toevallig is. Een ander belangrijk inzicht is ontstaan door de significante relatie tussen de leeftijdscategorie 16-21 jaar en het feit dat hun 'vrienden er niet zijn en het daarom niet leuk is' en tussen deze leeftijdsgroep en hun reactie 'Ik wil de volgende keer niet meer'. Het feit dat jongeren in deze leeftijdscategorie zo tegen activiteiten aankijken, kan diverse oorzaken hebben zoals de leeftijd (pubers), onderwerpen die niet aanspreken, tijdstippen die jongeren niet aanstaan, gebrek aan aanwezige vrienden, dat men van ouders moet e.d. Reeds uit het onderzoek onder de jeugd zelf kwam naar voren dat contact met leeftijdsgenoten met name belangrijk is bij tieners en dat ondersteuning in het geloof vanaf 16 jaar als belangrijk wordt ervaren. Verder kwam uit de enquête onder de jeugd naar voren dat ruim een kwart van de jongeren van zijn de ouders naar een jeugdactiviteit moet; in de leeftijdsklassen 11 t/m 20 jaar spelen ouders een grote rol in het sturen van hun kinderen naar activiteiten en deze rol speelt significant het meest in de leeftijdscategorie 11 t/m 15 jaar. Ook uit de enquête onder de ouders wordt dit beeld bevestigd, doordat blijkt dat meer dan de helft van de ondervraagde ouders hun kind in meer of mindere mate verplichten om naar een activiteit te gaan. Daarnaast blijkt wederom dat het aanwezig zijn van vrienden/vriendinnen (bekende leeftijdsgenoten) bij activiteiten van essentieel belang is voor jongeren. Als je al deze inzichten uit de twee enquêtes tegen elkaar afzet, ontstaat een duidelijk beeld waar de oorzaken van bepaalde reacties die door ouders gehoord worden en dus randvoorwaarden voor succes van een jeugdwerkactiviteit liggen.

Deze inzichten zijn dan ook een groot punt van aandacht. Er zou hier direct actie op moeten worden genomen, want als je jongeren in deze leeftijdsgroepen kwijtraakt, zijn ze moeilijk terug te winnen voor de gemeente.

Gewenste aanpassingen in jeugdwerkactiviteiten

Uit de antwoorden op de vragen blijkt dat een aantal activiteiten als te kinderachtig of te ouderwets worden ervaren. Wat meer inspelen op wat er nu leeft en de kinderen anders bezighouden dan met alleen kleuren worden door ouders als suggestie meegegeven. Dit speelt met name bij activiteiten waar zich grote leeftijdsverschillen voordoen onder de deelnemende kinderen zoals bijvoorbeeld de Kindernevendienst en de PKN Kinderinstuif (gericht op 4-12 jarigen; dit soort leeftijdsverschillen zijn te groot). Niet té grote leeftijdsverschillen in groepen en juist meer leeftijdsgenootjes in één groep zijn evenals bij de jongeren zelf veelgenoemde verbeterpunten. Hierdoor zullen jongeren ook sneller aansluiting vinden bij een activiteit wat waarschijnlijk hun wil om te blijven gaan ondersteunt evenals het plezier in de activiteiten bevordert.

Daarnaast wordt het belang van geloofsopvoeding genoemd; volgens de ouders hoeft dit niet altijd in een te populair jasje te worden gestoken en hoort dit nu eenmaal bij de opvoeding. Dit is wel iets tegenstrijdig aan het verbeterpunt 'dat activiteiten meer op de belevingswereld van jongeren gericht moeten worden' dat ouders eveneens aandragen. Daarnaast gaat dit ook in tegen de wensen van jongeren zelf die vorm even zo belangrijk vinden als de inhoud. Hier komt duidelijk een generatieverschil naar boven.

Ook ouders spreken hun teleurstelling uit over activiteiten die zij als positief hebben ervaren, niet meer georganiseerd worden (zoals Sirkelslag en X-masproof). Deze bevinding is echter strijdig met de ervaringen van de jeugdouders die aanlopen tegen gebrek aan brede interesse. Ouders geven zelf ook aan dat meer leiding het werk lichter zou maken, waardoor leiding wellicht minder snel afhaken. Verder wordt aangegeven dat LinQ meer aan

haar publiciteit zou moeten werken. Een punt van aandacht voor LinQ waar zij zelf uiteindelijk ook profijt van zouden hebben.

Een grote groep geeft verder aan dat het organiseren van laagdrempelige ontmoetingen gericht op pubers en afgestemd op de belevingswereld van pubers in hun stijl (muziek, moderne middelen, eten, drinken, onderwerpen, theater, tijden e.d.) bevorderend zou kunnen werken. Het bezoeken van zo'n georganiseerde ontmoeting zou zoals een gemeentelid aangaf "hip moeten zijn. Goed voor het imago van de puber." Het zou voor zich moeten spreken dat dit soort laagdrempelige activiteiten PKN-breed wordt opgezet. Ook het meer betrekken van jongeren bij diensten en activiteiten wordt als speerpunt genoemd waar iets in zou moeten veranderen. Daarnaast geven ouders aan dat meer activiteiten waarbij jong en oud elkaar ontmoeten zouden gewaardeerd worden om bij te dragen aan een hechtere gemeenschap. Dit past ook geheel in de visies van de gemeenten op gemeente zijn en zou dan ook in het aanbod aan en de vorm van activiteiten tot uiting moeten komen.

Bovendien moet er goed in de gaten worden gehouden of er voldoende activiteiten zijn voor alle leeftijdscategorieën. Er zijn nu relatief veel activiteiten voor tieners en begin twintigers, maar voor 25+-ers en 30+-ers is relatief weinig. Evenals dat er geen gat moet vallen tussen verschillende leeftijdscategorieën bij jongeren qua activiteiten, moet dit ook in de gaten worden gehouden bij andere leeftijdscategorieën. De kerk is immers een plek waar voldoende spreiding van activiteiten voor alle leeftijden zou moeten zijn.

Oordeel over de leiding van activiteiten

Ruim de helft van de ouders die de vragen hebben ingevuld zijn tevreden over de leiding van de huidige jeugdwerkactiviteiten als het erom gaat of zij op de hoogte zijn van wat er bij jongeren speelt. Een aantal mensen geeft aan dat dit wel per persoon verschilt of dat het er ook om gaat dat de jeugd enthousiast gemaakt kan worden door de leiding of dat zij iets op een leuke manier kunnen overbrengen. De ouders zijn dus iets minder tevreden dan de jongeren; die vrijwel unaniem een positief oordeel gaven aan de leiding. Dit verschil zou verklaard kunnen worden doordat of ouders (die zoals blijkt uit de enquête zelf veel vrijwilligerswerk doen en soms ook zelf leiding zijn bij een activiteit) kritischer zijn t.o.v. de capaciteiten van leiders van activiteiten of dat de jongeren een wat sociaal wenselijker antwoord hebben gegeven op deze vraag ("want de leiding ziet straks de resultaten van de enquête") of juist minder kritisch zijn of andere aspecten aan een activiteit belangrijker vinden (zoals of er leeftijdsgenoten zijn).

Motivatie om jeugdwerkactiviteiten wel/niet te bezoeken

Naast het feit dat sommige ouders aangeven dat hun kinderen naar jeugdwerkactiviteiten gaan omdat zij de activiteit leuk vinden om een bepaalde reden, wordt door de meerderheid van de ouders aangegeven dat zij degenen zijn die de kinderen sturen om naar de activiteiten te gaan. Alhoewel dit sturen tot een bepaalde leeftijd zeker zal bijdragen aan het opgroeien van jongeren met en in het geloof, zullen activiteiten ook zeker (zoals al eerder is aangegeven) moeten aansluiten bij de behoeften van de jongeren zelf. Op de lange termijn werpt dat immers de meeste vruchten af, omdat zij dan intrinsiek (vanuit zichzelf) gemotiveerd zullen zijn om naar de kerk en naar jeugdwerkactiviteiten te gaan.

LinQ en jeugdpastoraat

Uit de enquête blijkt dat ouders meer dan jongeren zelf belangrijk vinden dat er nazorg wordt verleend nadat er hulp is geboden door LinQ. Ook de hulp zelf (in een veilige omgeving) wordt als belangrijk ervaren. Gezien het feit dat deze twee aspecten het meest gekozen zijn als belangrijke aspecten, geeft aan dat ouders LinQ ook als een *pastorale* activiteit kenmerken. Voor de positionering van LinQ zou het, zoals eerder aangestipt, dan ook beter zijn om zich

specifieker als pastorale activiteit te profileren. Zeker om een onderscheidend aanbod te hebben t.o.v. reeds bestaande jeugdwerkactiviteiten.

Verder wordt door sommige ouders aangegeven dat LinQ meer de publiciteit op zou moeten zoeken met haar activiteiten. Dit zal zeker bijdragen aan een heldere beeldvorming over wat LinQ is, voor wie zij er is en welke meerwaarde zij biedt.

Ouders vinden net als jongeren pastorale activiteiten belangrijk, alhoewel de aspecten van dit soort activiteiten anders gewaardeerd worden door mannen dan door vrouwen. Dit kan te maken hebben met sexe specifieke karaktereigenschappen, maar ook met de oververtegenwoordiging van vrouwen die hebben deelgenomen aan de enquête.

Mening over de kerkdienst op zondag

T.a.v. de kerkdienst op zondag is het grootste deel van de ouders tevreden over de preek. Tegelijkertijd kan er op aspecten als 'afwisseling' en 'actualiteit' nog wel verbetering plaatsvinden.

Qua inhoud van de preek is het grootste gedeelte van de respondenten op zoek naar een koppeling tussen de Bijbel, het geloof en de actualiteiten / het dagelijkse leven. Een ander deel zou een meer letterlijke uitleg willen van de Bijbel. Net als de jongeren hebben ouders behoefte aan toepassing van de verkondiging aan actuele thema's waarmee men in het dagelijkse leven vooruit kan en eveneens zoekt men in de preek verdieping van het eigen persoonlijke geloofsleven en de keuzes die daaruit voort komen. Daarbij gaat het om de keuzes die men maakt in het leven, het gezin en vragen die de diepte in gaan voor wat betreft het christelijk geloof. Vragen die centraal staan in het leven als Christen en een uitleg die gebaseerd is op de Bijbel.

Uit de enquête blijkt dat jonge ouders veel belang hechten aan hun kinderen, relatie en vrienden en zich daar ook het meeste mee bezig houden in het dagelijks leven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men verwacht dat tijdens diensten en activiteiten aandacht voor deze aspecten van het (dagelijks) leven is en hoe men daarin christelijke keuzes maakt.

Verder wil men een stukje gemeenschapszin ervaren op zondag; men wil graag andere geloofsgenoten (ook jongeren!) ontmoeten en samen het geloof belijden.

Qua muziek is men tevreden, maar het mag wel wat vlotter en moderner en er mag meer afwisseling zijn van instrumenten. Muziek bepaalt mede voor een groot deel van de ouders het gevoel rondom een kerkdienst. Hieruit blijkt dat ouders evenals jongeren naast een bemoedigend woord ook op zoek zijn naar een stukje beleving. Die beleving kan dus nog wel verder uitgebouwd worden door specifieke onderdelen van een dienst aan te passen.

Toepassing van het geloof op het heden, het versterken van het innerlijke geloofsleven en het kompas daarin (hoe en welke keuzes dien ik als christen te maken?) evenals een stukje beleving is dus wat ouders zoeken in een preek en dienst op zondag.

Motivatie waarom kinderen (mee) naar de kerk gaan of juist niet (meer) te gaan

In 96,4 % van de gevallen moeten de kinderen 'verplicht' mee naar de kerk; ouders zien dit als onderdeel van hun opvoeding in het geloof. In de overige gevallen kiezen de kinderen bewust zelf voor kerkgang. Dit is een soort natuurlijk patroon in de kerk en wellicht ook noodzakelijk om kinderen te laten opgroeien met het geloof.

In 62,5 % van de antwoorden blijkt dat kinderen niet (meer) naar de kerk gaan omdat er geen interesse (meer) bij hen daarvoor is. Sommige ouders laten hun kinderen daar vrij in of hebben er geen invloed meer op omdat de kinderen oud genoeg zijn om hier zelf over te beslissen. Uiteraard zou de kerk er wel actief een rol in moeten spelen om kinderen/jonge mensen juist met plezier naar de kerk te krijgen, zoals ook al meerdere malen is aangegeven.

Hoe ouders op de hoogte willen worden gehouden

De Drieklank is met het belangrijkste medium waardoor ouders geïnformeerd willen worden, gevolgd door e-mail en de kerkelijke website. Wel moet daarbij in ogenschouw worden genomen dat een website up-to-date gehouden dient te worden om interessant te blijven voor bezoekers. Hier wordt op dit moment hard aan gewerkt.

Behoeften van ouders t.a.v. zichzelf en t.a.v. geloofsopvoeding

Als het gaat om geloofsondersteunende activiteiten hebben vrouwen daar meer behoefte aan dan mannen. Hier ligt een duidelijke behoefte waar de gemeenten op zouden kunnen inspelen. Klaarblijkelijk zoeken moeders een bepaald steuntje in de rug bij de geloofsopvoeding van hun kinderen; meer dan vaders (wellicht vinden moeders het ook makkelijker om aan te geven dat zij dit nodig hebben en hebben zij minder schroom om dit steuntje te vragen).

Gezien het feit dat gespreksavonden en cursussen als dé vormen worden aangegeven die het meeste aanspreken als het gaat om geloofsopvoeding, kan geconcludeerd worden dat ook het daarbij gepaarde sociale aspect van *met elkaar* praten over geloofsopvoeding belangrijk wordt gevonden. Praten over 'Opvoeding: sturen of loslaten' is iets dat zowel mannen als vrouwen wel zouden willen. Ook hier ligt dus een kans voor de gemeenten om ondersteuning te bieden.

Er lijkt met name bij vrouwen een interesse te zijn in datgene wat minder traditioneel ingestoken kerken (Pauluskerk, Meerkerk en Evangelie gemeente) te bieden hebben. Dit geeft aan dat zij iets missen in hun huidige gemeente; dit kan een stuk beleving zijn, een stuk persoonlijker aanpak en ontmoeting, gebrek aan leeftijdsgenoten/levensfasegenoten, interesse in een andere manier van kerk zijn met elkaar of in een ander soort dienst. Dit is een groot punt van aandacht aangezien de vrouwen die dit aangeven het merendeel van de respondenten van deze enquête (60 %) vormden, zij overwegend afkomstig uit de Hervormde Gemeente West zijn en dat zij ook nog eens zeer betrokken leden zijn (zij geven bijna allemaal aan vrijwilliger te zijn in de kerk en hebben ook nog eens de moeite genomen om aan deze enquête deel te nemen)!

Geloofsleven ouders.

Hoe wel dit gedeelte niet direct iets met dit onderzoek te maken heeft, zitten er toch belangrijke elementen in die van belang zijn in het kader van de opvoeding van kinderen. De kerkenraden zouden deze informatie kunnen gebruiken bij huisbezoeken etc. In Bijlage IV staat een uiteenzetting dat de diverse verbanden die zijn gevonden tussen Bijbellezen, bidden, praten over het geloof en wat dat voor je betekent en het praten over de kerk. Het een gaat dus veelal samen met het ander en zal elkaar hoogstwaarschijnlijk versterken (dat laatste is echter niet in dit onderzoek geanalyseerd). Meer informatie is terug te vinden in de genoemde bijlage.

8. Aanbevelingen

Het formuleren van de aanbevelingen is tot stand gekomen in het licht van de in het huidige beleid opgenomen overwegingen. Voordat er aanbevelingen geformuleerd worden, worden deze overwegingen eerst uiteengezet in de volgende paragraaf.

8.1 Overwegingen

1) De visies van beide gemeenten

De visie van Hervormde wijkgemeente West:

“De visie van de wijkgemeente is dat wij één Gemeente (oud en jong bij elkaar en voor elkaar) willen zijn en dat we een open kerk willen zijn met ruimte voor verbreding en verdieping van het christelijke geloof.”

De vraag aan Taskforce7 was om o.b.v. de onderzoeksresultaten en bovengenoemde visie en missie input te leveren voor nieuwe beleidsplannen. Niet alleen voor de jeugd maar ook voor de ouderen. Dus op welke wijzen kunnen deze groepen elkaar ontmoeten en versterken, met daarnaast ook ruimte voor de eigen identiteit.

De enige randvoorwaarden die gesteld zijn t.a.v. de inhoud van dat beleid is dat diensten en overige activiteiten:

- Een duidelijk christelijk karakter hebben, en
- Diensten ter ere van God zijn.

De visie van de Gereformeerde Kerk Lisse:

Deze visie is overgenomen uit het beleidsplan van deze gemeente en is gebaseerd op het visiedocument “Leren leven in verwondering” van de synode PKN:

“De Gereformeerde kerk te Lisse wil een veelkleurige en krachtige geloofsgemeenschap zijn waar mensen, te samen met anderen en in het licht van Gods woord, doel en richting aan hun leven kunnen geven.

De Gereformeerde kerk te Lisse wil op een aansprekende en eigentijdse wijze voor alle generaties getuigen van de levensveranderende boodschap van het evangelie en die in de praktijk brengen.

De Gereformeerde kerk te Lisse wil een gemeenschap zijn waarin Gods aanwezigheid wordt gevierd in de prediking, in liederen, gebeden en tekenen van doop en avondmaal.

De Gereformeerde kerk te Lisse wil een gemeenschap zijn waarin mensen zich geborgen kunnen weten door iets te weerspiegelen van de ruimte en de geborgenheid die God aan mensen schenkt.

De Gereformeerde kerk te Lisse wil een zorgzame gemeenschap zijn, die zich bekommert om mensen in problemen, hen bijstaat en voor hen opkomt en een beweging van hoop en verwachting waarin mensen elkaar inspireren over de grenzen van armoede, onrecht en hopeloosheid heen.”

Alle activiteiten die ondernomen worden in de gemeenten zullen uiteindelijk moeten bijdragen aan deze visies en een wellicht een (nog overeen te komen) gezamenlijke visie van de PKN gemeenten in Lisse.

2) Reeds gemeenschappelijke activiteiten van de gemeenten

Een tweede overweging wordt gevonden in gemeenschappelijke activiteiten van de gemeenten die op dit moment in PKN Lisse al worden ondernomen om te komen tot een PKN gemeente in Lisse: Jeugdraad, Drieklank (gemeenschappelijk kerkblad), PKN Kinderinstuif, startzondag, gezamenlijke PKN website (wordt momenteel aan gewerkt in de Werkgroep Website) en startweekactiviteiten. Deze samenwerkingsvormen zijn de eerste stappen in een meer geïntegreerde gemeenschap van de PKN kerken in Lisse. De aannahme is dan ook dat toekomstig (jeugd)beleid nog meer een overkoepelend karakter zal krijgen, eventueel met aandacht voor afzonderlijke accenten van de drie gemeenten die passen bij de eigen identiteit van de gemeenten.

3) Doelen m.b.t. jeugdwerk vanuit beleidsplannen

Beleidsplan Gereformeerde Kerk:

In het beleidsplan van de Gereformeerde Kerk zijn de volgende frasen opgenomen ten aanzien van het jeugdwerk die ook leidraad zullen zijn in de aanbevelingen:

“Daarnaast is meer en gericht aandacht nodig voor gemeenteleden in de leeftijdsgroep 30 – 50 jaar, en meer in het bijzonder voor gezinnen met jonge kinderen. Wij zullen moeten onderzoeken of en zo ja hoe we de kinderen weer naar de kindernevendienst, de catechese en de C-diensten krijgen. En hun ouders weer in de kerk, want dit is een samenvallend probleem. De kindernevendienstleiding heeft behoefte aan meer ondersteuning en betrokkenheid vanuit de gemeente. Daarnaast is het wenselijk om de kindernevendienst meer een onderdeel van onze zondagsdiensten te laten zijn.” “Ook kan gedacht worden aan meer aandacht voor de geloofsofvoeding door regelmatig themabijeenkomsten rond dit onderwerp te organiseren. Bijvoorbeeld twee keer per jaar door geïnteresseerde gemeenteleden. Tenslotte zullen we moeten proberen het werk met de jeugd verder te versterken.”

Beleidsplan Hervormde Gemeente West:

Het beleidsplan van de Hervormde Gemeente West, en het daarin geformuleerde beleid t.a.v. jeugdwerk, is helaas niet te vinden online. Een punt van aandacht in verband met het door ouders ook ervaren gebrek aan transparantie.

4) Uitkomsten van de bijeenkomst Gereformeerde Kerk m.b.t. jeugdwerk met ouders van jonge gezinnen

In het najaar van 2009 is een bijeenkomst gehouden met gemeenteleden met jonge kinderen (tot 12 jaar) om te bespreken of en zo ja hoe de kindernevendiensten voor hun kinderen interessanter/aantrekkelijker gemaakt kunnen worden en of andere activiteiten kunnen worden georganiseerd die in de behoefte van gezinnen met jonge kinderen voorzien.

Met de aanwezige ouders werd gesproken over de activiteiten binnen de kerk voor de kinderen. Gaan de kinderen graag naar een activiteit? Ja of nee? Gaan kinderen mee naar de kerk. Waarom wel of niet?

Tijdens deze avond is gebleken dat er in de Gereformeerde Kerk een gat is ontstaan door het niet (meer) aanbieden van activiteiten door gebrek aan leiding, dan wel door het gebrek aan deelnemers (kinderen/jongeren). Omdat de kinderen voor wat betreft de kerkgang afhankelijk zijn van hun ouders spelen hier nog twee dingen mee. Ten eerste of in ieder geval één van de ouders naar de kerk gaat en ten tweede waarom de ouder evt. niet (meer) gaat.

Conclusie van deze avond: ouders willen graag dat de kerk een activiteit biedt aan hun kind(eren). Deze moet passend zijn bij de leeftijd.

5) Problemen met het vinden van vrijwilligers voor kerkenwerk en de (over)belasting van huidige vrijwilligers

M.b.t. deze vijfde overweging is in het beleidsplan van de Gereformeerde Kerk het volgende aangegeven:

“Een tamelijk chronisch probleem is het vinden van voldoende mensen voor bestuurlijk werk (Kerkenraad/diaconie), pastoraal werk en contactpersonen. In de enquêtes is opgemerkt dat de leeftijdsgroep van 50 jaar en ouder hier oververtegenwoordigd is. Dat is juist en we moeten dan ook met kracht zoeken naar gemeenteleden jonger dan 50 die actief willen deelnemen aan het besturen en verzorgen van onze kerkelijke gemeenschap. Wij doen een dringend beroep op de “jeugd” (50-minners) in onze gemeente om zich beschikbaar te stellen voor één van deze functies.”

Het is bij Taskforce7 niet bekend in hoeverre dit vrijwilligersprobleem zich ook voordoet in Hervormde Gemeente West, maar voor de Gereformeerde Kerk is dit een punt van aandacht. Wel worden regelmatig geluiden opgevangen van overbelasting van de huidige vrijwilligers doordat te veel werk op te weinig schouders rust. Hier zou een gezamenlijk vrijwilligersbeleid van de drie gemeenten een deel van de oplossing kunnen vormen, om alvast vooruit te lopen op de aanbevelingen.

6) Het voornemen van de gemeenten om samen PKN gemeente Lisse te zijn

Het besluit op nationaal niveau om samen te gaan in één landelijk c.q. lokaal orgaan: PKN, heeft tot op heden in Lisse nauwelijks tot concrete (administratieve + bestuurlijke) wijzigingen geleid. Er is wel een gemeenschappelijke jeugdraad en jaarlijks een gemeenschappelijke startzondag aan het begin van het nieuwe seizoen (september). Maar van een geïntegreerde Protestantse Kerk Lisse is nog geen sprake. De Gereformeerde Kerk¹⁴ streeft er echter naar de organisatorische integratie in 3 tot 5 jaar te realiseren. De Hervormde Gemeente is hierover in de concept plaatselijke regeling van de Hervormde Gemeente¹⁵ een stuk minder expliciet. Daarin wordt alleen gesproken over “toenadering” tussen de kerken. De komende tijd wordt er gewerkt aan een AK-beleidsplan, waarin wel meer aandacht zal zijn voor PKN Lisse.

7) Overige randvoorwaarden/succesfactoren (o.a. vanuit het behoeftenonderzoek en nevenobservaties gedaan gedurende het onderzoeksproces):

1. Een eenduidig (overkoepelend) beleidsplan met visie, missie en doelstellingen voor de gemeentes en het jeugdwerk waarin helder geformuleerd staat waar de gemeenten naartoe willen groeien de komende jaren, hoe de doelstellingen bereikt gaan worden en wie de gemeenten willen zijn (ambitie) en voor wie.

¹⁴ VISIE - EN BELEIDSPLAN 2010 - 2012 GEREFORMEERDE KERK LISSE

¹⁵ Concept Plaatselijke regeling voor de Algemene kerkenraad van de Hervormde gemeente te Lisse

2. Het opstellen van in de tijd gefaseerde en meetbare doelstellingen voor alle jeugdwerkactiviteiten in de beleidsplannen. Een meerjarenplan heeft meer kans op realisatie als er meetbare en gefaseerde doelen worden geformuleerd.
3. Goed opgeleide en ondersteunde jeugdwerkers
4. Gemeenteleden (jong & oud) in het proces van verandering van het jeugdwerk betrekken (samenwerken), hen actief deel laten nemen in de veranderingen en de dialoog aan gaan. Hierdoor zal meer draagvlak ontstaan voor de veranderingen en het uiteindelijke resultaat.
5. Meer openheid/transparantie/toegankelijkheid door kerkenraden o.a. ten aanzien van de besluitvorming; en gemeenteleden meer betrekken bij deze besluitvorming. Het grote voordeel van meer transparantie en inspraak is dat het in je gemeenschap meer betrokkenheid bij het kerk zijn en meer draagvlak creëert.
6. Zelf het goede voorbeeld geven door positief te zijn tegenover de kerk, elkaar, de gemeente, de activiteiten, de jeugd, de leiding etc.

8.2 Aanbevelingen

Geheel in lijn met de overwegingen zal dit rapport **niet** leiden tot een vastomlijnd jeugdbeleid, omdat het de visie van Taskforce7 is dat verandering van binnenuit moet plaatsvinden om succesvol te zijn. De gemeenten zullen meer 'outside in' in plaats van 'inside out' hun (jeugdwerk)beleid moeten vormgeven. De gemeenteleden, jeugd en vrijwilligers in het jeugdwerk zélf zullen daarin een grote rol moeten vervullen; zogenaamde interactieve beleidsvorming geheel in lijn met de eisen van deze tijd. Daarnaast zal het mensen een gevoel geven dat zij invloed hebben op hun gemeente en waar die naartoe gaat, er zal zo meer een gevoel ontstaan dat de kerk "van mij" is. Een appèl doen op de gemeenteleden hiervoor is dan ook één van de eerste vervolgstappen die genomen moeten worden na afronding van dit onderzoek.

Waar dit rapport en de aanbevelingen **wel** toe zullen leiden is tot enkele suggesties vanuit het onderzoek, die meegenomen kunnen worden als uitgangspunten of ideeën. Daarnaast worden er toetsingscriteria omschreven waaraan het beleid en specifieke jeugdwerkactiviteiten zouden moeten voldoen om succesvol te zijn. Dit rapport is dan ook niet het einde maar het begin van een traject van het gezamenlijk opbouwen van het jeugdwerk. De volgende paragrafen gaan hier nader op in.

8.2.1 Toetsingscriteria voor beleid en jeugdwerkactiviteiten

Op basis van de resultaten van dit onderzoek en de eerder omschreven overwegingen zijn wij gekomen tot een toetsingskader met een set toetsingscriteria waaraan nieuwe activiteiten en nieuw jeugdwerkbeleid zou moeten voldoen. Tabel 13 op de volgende pagina geeft een zogenaamd raamwerk met diverse randvoorwaarden waartegen diverse opties van beleid of nieuwe jeugdwerkactiviteiten afgezet kunnen worden. Het helpt de gemeente keuzes te maken. Deze lijst met randvoorwaarden staat niet vast en kan nog verder aangepast of aangevuld worden.

Voor elke optie kan ingevuld worden hoe deze zich verhoudt tot de gestelde randvoorwaarden én t.o.v. het huidige beleid of de huidige activiteit. Hier kunnen drie soorten waarderungen voor worden gebruikt: positief, neutraal, negatief. Taskforce7 kiest voor deze methodiek; er kan ook gekozen worden voor het geven van punten in een bepaalde rangorde (bijvoorbeeld 1 t/m 5 waarbij 1= voldoet helemaal niet aan de randvoorwaarde & 5= voldoet volledig aan de randvoorwaarde). De optelling van punten bepaalt dan welke optie het beste is. Bij onze methodiek zal de optie met de **meeste** positieve bijdragen aan randvoorwaarden gekozen moeten worden. Uiteraard kan er ook voor worden gekozen om aan bepaalde

randvoorwaarden een zwaardere wegingsfactor te geven; hier moet dan bij de scoretelling rekening mee worden gehouden. In Tabel 13 hebben wij al een willekeurige invulling gegeven als voorbeeld van de methodiek.

Dit toetsingskader kan ook de opstap vormen naar een "andere" rol van de kerkenraden. Kerkenraden kunnen meer een gids worden die de kaders stelt en die bewaakt, maar die het bedenken van nieuwe ideeën/activiteiten en de uitvoering ervan overlaat aan de doelgroepen (in dit geval de jeugd en vrijwilligers) waar een activiteit of het beleid voor bedoeld is.

Tabel 13

	Optie 1	Optie 2	Optie 3	Optie 4	Huidige beleid/activiteit(en)
Jongeren meer invloed	+	-	+		-
Partnerschap tussen PKN gemeenten	-	0	+		-
Alle partijen zijn betrokken	+	-	+		-
Voldoet aan de visie van de gemeente(n)	+	-	0		+
Laagdrempeligheid	0	+	+		-
Aansluiting bij de wensen van jongeren/ specifieke doelgroep	+	-	+		+
Voldoende jongeren van dezelfde leeftijd aanwezig	-	-	+		+
Evenredige belasting van vrijwilligers	-	+	+		-
Het is vernieuwend	+	-	+		-
Biedt ruimte voor ontmoeting tussen jong en oud	-	+	-		-
Dicht een gat tussen leeftijdsgroepen	0	+	0		0
Biedt mogelijkheid om nieuwe leden te werven	-	+	-		-
<i>(Randvoorwaarde X)</i>					

+ positief, 0 neutraal, - negatief

De conclusie die uit het voorbeeld in Tabel 13 getrokken moet worden, aangenomen dat alle randvoorwaarden een even grote wegingsfactor hebben, is dat optie 3 gekozen zou moeten worden. Op deze manier kan het jeugdwerkbeleid, of welk ander beleid dan ook (alleen de randvoorwaarden zijn dan uiteraard anders), worden vormgegeven en kan eveneens getoetst worden of (nieuwe) jeugdwerkactiviteiten of zelfs kerkdiensten voldoen aan de eisen die gemeenteleden en de gemeenten daaraan stellen. Uiteraard is deze methodiek ook toekomstbestendig, omdat het aangepast kan worden aan de eisen van de tijd en aan de veranderende behoeften in de gemeenten.

8.2.2 Suggesties voor jeugdwerkactiviteiten

Naast het toetsingskader dat in de vorige paragraaf wordt voorgesteld, bieden wij enkele suggesties die meegenomen kunnen worden in het vormen van toekomstig beleid evenals voor nieuwe activiteiten. Samen met jeugdwerkers en de jeugd kan vervolgens bepaald worden welke activiteiten er daadwerkelijk opgezet kunnen worden. Hoe dit in z'n werk zou kunnen gaan, wordt in paragraaf 8.3 uiteengezet.

Suggesties

- Naast activiteiten met een onderwijzend karakter (Bijbelstudie) ook themabijeenkomsten bieden met sprekers, film, spel, of creatieve activiteiten. Het doel van de onderwijzende activiteiten is om jongeren te helpen ontdekken wie God is, wie zij zelf zijn en wat hun talenten zijn, en wat Gods doel met hun leven is. De activiteiten met een laagdrempeliger niet onderwijzend karakter hebben als doel elkaar te leren kennen in een ongedwongen setting (opbouwen van vriendschappen) – het leven is immers voor jongeren meer dan de Bijbel alleen. Voorbeelden van activiteiten: LAN-party's (gamen), kamp, dans(workshops), toneel, muziek, met elkaar gaan paintballen/karten, samen sporten, weekendjes weg. Afwisseling van serieuze en ontspannende/ongedwongen activiteiten is essentieel.
- Voorbeelden van thema's die behandeld kunnen worden: geloven met je gevoel of met je verstand?, dromen, vergeving, relaties, geven, gebed, wie is de heilige geest?, wat zijn mijn gaven?, hoe vertel ik iemand over Jezus? etc.
- Een zondagochtend dienst die gericht is op zowel jong als oud. Met deze dienst wordt geprobeerd een brug te slaan tussen generaties. Er wordt aandacht besteed aan de kinderen, de jeugd en de volwassenen zodat er dus voor iedereen wat is. Uitnodigen van sprekers, cabaretiers etc. In ieder geval iets anders dan (alleen) de dominee die een preek geeft.
- Samengaan van activiteiten van verschillende (kerkelijke) gemeenten zou aan de wens naar meer jeugd (van dezelfde leeftijd) bij activiteiten kunnen voldoen.
- Veel jongeren geven aan meer diepgang en een persoonlijke aanpak te willen ervaren binnen de groep en zoeken een connectie tussen actualiteit en geloof. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door de onderwerpen beter aan te laten sluiten op de hedendaagse maatschappij en jongeren persoonlijke vragen te stellen en meer zelf aan het woord te laten.
- Er is een wens naar toegankelijker kerkdiensten, muziek en preken zowel bij jongeren als ouders. Dit zou in de vorm van regelmatige jeugddiensten kunnen, maar jeugddiensten alleen bieden geen structurele oplossing voor het gemis dat men over het algemeen ervaart. Er zal duurzaam iets verandert moeten worden in de structuur, vorm en muziek tijdens kerkdiensten. Kerkdiensten (hoeft niet elke dienst) levendiger maken door gesprek/discussie/debat tussen gemeenteleden of tussen gemeenteleden en

kerkenraadsleden over hun interpretatie van een Bijbelgedeelte, Bijbelverhaal of over hun persoonlijke beleving van een thema o.i.d. Dit verstevigt de band van *samen* gemeente zijn verder. Meer gebruik van Multimedia is ook aanbevolen. Dit soort veranderingen hebben vanzelfsprekend tijd nodig en moeten zorgvuldig overwogen worden, zodat met de wensen van alle betrokkenen (ook oudere mensen) rekening wordt gehouden.

- De jeugdactiviteiten en gespreksgroepen meer stroomlijnen, zodat er een natuurlijke doorstroom ontstaat en er niet snel leeftijdsgroepen wegvallen. Dit betekent dat er beter nagedacht moet worden over een nauwe aansluiting tussen de opeenvolgende jeugdwerkactiviteiten met aanbod voor iedereen.
- Oude jeugdwerkactiviteiten die succesvol waren nieuw leven inblazen, eventueel met aanpassingen. Hiervoor moet wel onderzocht worden waarom genoemde activiteiten gestopt zijn en of hier een doorstart mee gemaakt kan worden
- De jongeren via de nieuwe media op de hoogte houden over de jeugdwerkactiviteiten. Idee is om in de Drieklank een speciale, wijkoverkoepelende jeugdpagina te maken. Dit aangezien veel jongeren aangegeven hebben via de Drieklank op de hoogte gehouden te willen worden en deze dus lezen.
- Locaties van kindernevendienst kindvriendelijker maken. Ruimtes die ingericht zijn voor kinderen en waar ze lekker hun levendige zelf kunnen zijn.
- Regelmatig een gemeenteavond voor ouders en jongeren organiseren om ideeën over het jeugdwerk te ventileren/bespreken. Zo houdt je de feedbackcultuur duurzaam in stand en zullen enquêtes wellicht minder nodig worden in de toekomst.

Dit zijn slechts enkele algemene suggesties en het idee is om vooral de jeugd én ouders zelf aan het woord te laten over wat zij graag zouden zien qua activiteiten. In de volgende paragraaf gaan we hier verder op in.

8.3 Vervolgaanpak

Naar aanleiding van dit rapport wordt de kerkenraden het volgende geadviseerd:

- Commitment aan de resultaten en aanbevelingen uit dit onderzoek
- Aanbevelingen i.s.m. de gemeente omzetten in beleid
- Waar nodig financiële ondersteuning om concrete plannen te realiseren
- Akkoord voor het (tijdelijk) inhuren van een professionele ervaren jeugdwerker als programmanager met een duidelijk geformuleerde opdracht voor een specifieke periode, eventueel in dienst van alledrie de gemeenten (Hervormd West, Oost en de Gereformeerde Kerk). Gezien de omvang van het implementatietraject is het voor de huidige vrijwilligers c.q. jeugdouderslingen teveel werk om zo'n coördinerende rol op zich te nemen. Een professionele jeugdwerker kan vanuit zijn/haar ervaring, vaardigheden en objectiviteit het *proces* van de gewenste veranderingen begeleiden. Aangezien zo'n professionele kracht betaald wordt, kunnen er ook eisen gesteld worden aan diegene m.b.t. de doelen die bereikt moeten worden en waardoor de kans op implementatie van het beleid groter wordt. Eisen die vrijwel niet aan vrijwilligers gesteld kunnen worden.

Nadat de resultaten met de kerkenraden zijn besproken kan het proces van implementatie van start gaan. De vervolgaanpak voor implementatie wordt hieronder beschreven.

Implementatie op hoofdlijnen

Activiteit	Verantwoordelijke	Deadline
Presentatie onderzoeksresultaten aan jeugdwerkers beide gemeenten	Taskforce 7	Juni 2010
Bekendmaking onderzoeksresultaten aan de gemeenten door publicatie rapport op website Taskforce 7	Taskforce 7	Juni 2010
Officiële reactie in de Drieklank vanuit de kerkenraden richting de gemeenten op de bevindingen van het onderzoek en het vervolgtraject dat zal worden ingezet.	Kerkenraden	Juni 2010
Aanpassen van het beleid(splan) i.o.m. vrijwillige jeugdwerkers en professionele jeugdwerker	Kerkenraden/ Jeugdouderlingen/ Jeugdwerker PKN	2 ^e helft 2010
Implementatie van de aanbevelingen en gekozen veranderingen i.o.m. de jeugd zelf en huidige jeugdwerkers	Jeugdwerker PKN	Medio 2011

Bronvermelding

Boeken

Buuren, H. van, H. Hummel, *Onderzoek de Basis*, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1997

Verhage, B., *Grondslagen van de marketing*, Educatieve Partners Nederland BV, Houten, 1998 (4^e druk)

Vocht, A. de, *Basishandboek SPSS 8 & 9 voor windows 95 & 98*, Bijleveld Press, Utrecht, 1999

Bijlage I Enquête jeugd

Bijlage II Enquête ouders

Bijlage III Huidige deelname activiteiten

Jeugdwerkactiviteit	Hervormd West	Gereformeerden
Jeugddienst		geen idee
Zoldertje (12-17 jaar)		nvt
Kindernevendienst		te variabel 4-9
18-plus groep (18-21 jaar)		18-23 jaar j/m 6
22-plus groep (22-30 jaar)		nvt
Zondagmiddag Belijdenisgroep (18-23 jaar)	Ongeveer 6 jongens/meiden	nvt
t Laddertje (10-13 jaar)	Niet meer, geen leiding	nvt
	Tussen de 25 en 30 kinderen	
	Voornamelijk meisjes, ongeveer	
PKN Kinderinstuif (4-12 jaar)	2/3e. Leeftijd: 4-ongeveer 8 a9 jaar.	geen idee
	De oudere kinderen gaan vaak naar sportclubs.	
Kraamvisites		nvt
	1 kind bijna altijd, soms meer	
Creche (0-4 jaar)	kinderen maar vaak alleen bij	1 tot 4 kinderen
	bijzondere diensten (dopen)	
	Ongeveer 15 man/vrouw.	
25-plus groep (25-45 jaar)	Merendeel vrouw.	nvt
Startweek activiteiten (bijv. dropping, vossenjacht etc.)		veel te weinig
Basiscatechese		= C-dienst
Mentorcatechese: brugklas t/m 18 jaar		nvt
Ontmoetings/ belijdeniscatechese		nvt
Gemeentegroeigroep		nvt
Tienerkamp		geen idee
C-dienst		loopt
Follow Me		nvt
Gespreksgroep 25+		nvt
XNOIZZ festival		2 jongens 16/21
Eetcafe jonge gezinnen		staat stil
Jong verrast oud met Valentijn (6-10 jaar)		geen animo
X-Mas Proof		geen animo
Sirkelslag	Wordt niet meer aan meegedaan. Geen leiding. Klopt dit wel?	
Jongerenpastoraat SJP LinQ		3-5 bezoekers en 2 onder begeleiding
Kinderweekendkamp		8
	Gemiddeld 8 en soms 10; van deze	
	kinderen is er één van de	
TOV (12-16 jaar)	gereformeerde kerk, de rest	1 uit onze kerk, 1 leiding
	hervormd.	
	Goed bezocht. Veel kinderen van	
	de school aanwezig. Geen idee	
Kerk en schooldiensten	hoeveel. Wel veel jong spul, groep	volle kerk aantal?
	1 tot en met 4 a 5. Daarna alleen als	

	ze iets in de dienst moeten doen.	
Cathechese verstandelijk gehandicapten		nvt
E O jongerendag		nvt
Flevo Festival		= Xnoizz
Youth For Christ activiteiten		nvt
Taize (in Frankrijk)		nvt
LinQ		zie Jongerenpastoraat SJP
		LinQ

Bijlage IV Geloofsleven ouders

Geloofsleven van ouders

Er zijn statistisch significante relaties¹⁶ aangetoond tussen de volgende zaken:

- Er is een significant positief verband ($r = .397$; $\rho = .033^*$) tussen het als ouders samen opvoeden in het geloof en de mate waarin er na het Bijbellezen in het gezin gepraat wordt over het voorgelezen Bijbelstuk.
- Er is een significant positief verband ($r = .747$; $\rho < .000^{**}$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin er na het Bijbellezen in het gezin gepraat wordt over het voorgelezen Bijbelstuk.
- Er is een significant positief verband ($r = .539$; $\rho = .003^{**}$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin er in het gezin regelmatig over God gesproken wordt.
- Er is een significant positief verband ($r = .542$; $\rho = .002^{**}$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin er in het gezin regelmatig over de Bijbel gesproken wordt. Het verband de andere kant op is nog sterker ($r = .756$, $\rho < .000^{**}$).
- Er is een significant positief verband ($r = .447$; $\rho = .015^*$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin er in het gezin wel eens over de kerk gesproken wordt.
- Er is een significant positief verband ($r = .527$; $\rho = .003^{**}$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin het gezin dagelijks bidt.
- Er is een significant positief verband ($r = .575$; $\rho = .001^{**}$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin er in het gezin regelmatig gepraat wordt over wat zij geloven en wat dat voor hen betekent.
- Er is een significant negatief verband ($r = -.487$; $\rho = .007^{**}$) tussen het als ouders samen opvoeden in het geloof en de mate waarin ouders een ander geloof(sleven) hebben.
- Er is een significant negatief verband ($r = -.505$; $\rho = .005^{**}$) tussen het regelmatig uit de Bijbel lezen als gezin en de mate waarin ouders een ander geloof(sleven) hebben.
- Er is een significant positief verband ($r = .660$; $\rho < .000^{**}$) tussen de mate waarin in een gezin over de kerk gesproken wordt en de mate waarin er regelmatig over God gesproken wordt.
- Er is een significant positief verband ($r = .760$; $\rho < .000^{**}$) tussen de mate waarin er regelmatig over God gesproken wordt en de mate waarin er dagelijks gebeden wordt in het gezin.
- Opvallend:
 - Het uit de Bijbel lezen en daarover praten en het regelmatig over God (zeer sterk verband, $r = .822$) en de kerk spreken hebben allen zeer significante relaties met de mate waarin er in het gezin gesproken wordt over wat geloven voor het gezin betekent ($\rho < .000^{**}$)!
 - Als de partner een ander geloof(sleven) heeft, zijn er allemaal significant negatieve relaties met eerder genoemde aspecten, al zijn de verbanden zelf iets zwakker.

Uit al deze correlaties blijkt dat er diverse verbanden zijn tussen Bijbellezen, bidden, praten over het geloof en wat dat voor je betekent en het praten over de kerk. Het een gaat dus veelal

¹⁶ N (aantal respondenten) = 29

* Correlatie is significant op 0.05 niveau (2-zijdig) -> er is een sterk verband

** Correlatie is significant op 0.01 niveau (2-zijdig) -> er is sprake van een zeer sterk verband

samen met het ander en zal elkaar hoogstwaarschijnlijk versterken (dat laatste is echter niet in dit onderzoek geanalyseerd).

Dit onderzoek heeft bovendien een causaal verband¹⁷ vastgesteld tussen de mate waarin ouders een ander geloof(sleven) hebben (voorspellende variabele) en of er regelmatig uit de Bijbel gelezen wordt (afhankelijke variabele). Hoe meer het geloof(sleven) tussen partners/ouders verschilt, hoe minder er uit de Bijbel wordt gelezen in een gezin ($B = -.404$; $F = 9.239$; $\rho = .005$; $R^2 = .26$). Dit is wellicht een open deur, maar dit verband is hiermee wel statistisch aangetoond en dit betekent ook dat er o.b.v. deze relatie een voorspelmodel kan worden samengesteld die 26 % verklaard van de oorzaken waarom er in een gezin minder uit de Bijbel wordt gelezen. Er is dus nog 74 % van de oorzaken waarom dit minder gebeurt, niet door dit model verklaard, maar bijna 1/3 dus wel. Eenzelfde causaal verband is vastgesteld tussen het hebben van een ander geloof(sleven) als ouders en het regelmatig praten over God ($B = -.279$; $F = 5.621$; $\rho = .025$; $R^2 = .17$), het regelmatig praten over de Bijbel ($B = -.373$; $F = 8.480$; $\rho = .007$; $R^2 = .24$), het regelmatig praten over de kerk ($B = -.253$; $F = 8.286$; $\rho = .008$; $R^2 = .24$) en het dagelijks bidden in een gezin ($B = -.254$; $F = 5.793$; $\rho = .023$; $R^2 = .18$).

¹⁷ Aan de assumpties voor regressieanalyse is bij de gestelde verbanden voldaan.